

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1879. Första Kammaren. N:o 21.

Lördagen den 29 Mars 1879.

Kammaren sammanträdde kl. 12 middagen och dess förhandlingar leddes af Herr vice Talmannen.

Justerades protokollet för den 15 i denna månad.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 26 och 28 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 28, i anledning af Riksdagens år 1878 församlade Revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1876.

§ 1.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 2.

Lades till handlingarne.

§ 3.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 4.

Statsrådet Friherre von Otter: Jag vill ingalunda bestrida, att det icke skulle kunna låta sig göra att, såsom Utskottet här föreslagit, vissa uppgifna summor skulle i riksstaten särskildt kunna uppföras, hvilka nu finnas upptagna under den allmänna titeln "flottans nybyggnad och underhåll", men å andra sidan tror jag för min del, att den nuvarande uppställningen vida bättre, än hvad då skulle blifva händelsen, lemnar en öfverblick af kostnaderna i hvarje särskildt fall, hvilket senare dock just skulle

*Vissa utgif-
ters bestrid-
ande af an-
slaget till
flottans ny-
byggnad och
underhåll.*

*Vissa utgif-
ters bestridande af an-
slaget till
flottans ny-
byggnad och
underhåll.
(Forts.)*

utgöra motivet för en så förändrad uppställning. Först och främst läser det väl icke kunna bestridas hvad varfspolis i Karlskrona beträffar, att, då man med densamma blott afser att utöfva tillsyn å varfvet och att, då alla andra kostnader för varfsdriften, som icke bestridas af extra anslag, bestridas af anslaget till flottans nybyggnad och underhåll, äfven kostnaden för denna varfspolis deraf borde utgå. Jag vill äfven fästa uppmärksamheten derpå, att det vid Stockholms station också finnes en bevakning, men den utgöres af båtsmän, emedan någon särskild poliscorps der ännu icke är upprättad. Om därför Utskottets förslag skulle bifallas, så blefve sålunda följden den, att under det att kostnaden för bevakningen å Karlskronas varf vore å riksstaten uppförd under en särskild titel, så vore åter aflöningen för bevakningen å varfvet i Stockholm upptagen under den allmänna titeln "flottans nybyggnad och underhåll".

Vidare torde det vara bekant, att detta anslag till flottans nybyggnad och underhåll ärligen af Kongl. Maj:t fördelas under vissa hufvudrubriker. Dessa hufvudrubriker äro följande: en för nybyggnad af fartyg, en för underhåll af fartyg, en för underhåll af hus och byggnader, en för förrådens förstärkande — utgifterna under dessa fyra titlar påföras arbetena efter de verkliga kostnaderna -- men så kommer det en femte rubrik, som heter "aflöningar under särskild titel icke upptagna", hvarunder uppföres aflöningar till de personer, som hafva uppsigt öfver de olika arbeten, som å varfven utföras med flera dylika poster, hvaribland äfven aflöningen åt bevakningen. Utgifterna under denna rubrik utgöra ett slags "faux frais" och summan deraf utgör den grund hvar efter marinförvaltningen bestämmer den ersättning, som skall utgöras af haverister och andra, som få arbeten utförda på flottans varf. Om nu kostnaden för aflöningen af denna bevakningspolis utslötes från denna titel, skulle följden blifva den, att kostnaden därför icke inginge i dessa "faux frais", hvilket icke kan vara riktigt.

De poster, som här äro i fråga att uppföras under särskilda titlar, äro: till varfspolis i Karlskrona 20,877 kronor 67 öre, till pensioner åt i kronans tjänst skadade, 91 kronor 50 öre, till invalidstat vid Karlskrona station för åren 1875 och 1876 tillsammans 7,126 kronor samt till indragningsstaten vid Göteborgs för detta depôt 858 kronor 32 öre. Det förefaller mig, som om riksstaten skulle komma att taga sig litet besynnerlig ut, om vid sidan af de jemförelsevis betydligare summor, som i klump der utföras, äfven dessa små poster blefve under särskild titel uppförda. Det är blott på dessa omständigheter jag velat fästa Kammarrens uppmärksamhet.

Herr Montgomery-Cederhielm: Statsrevisorernas anmärkingar vid denna punkt afsågo, att vissa poster blifvit förda på oriktig titel eller, såsom det här säges, att de omförmälda beloppen synas blifvit dragna från de ändamål, som med dem varit afsedda, och att de delvis blifvit använda till för den uppgifna titeln främmande ändamål. Det synes mig, att det ovilkorligen

är till fördel för utgifternas bestridande vid Kongl. flottan, om hvarje anslag oförtryckt får användas till det ändamål, för hvilket det blifvit begärdt, och att sålunda denna anmärkning af revisorerna otvifvelaktigt afser vinnandet af ett godt ändamål. Här är under titeln "anslag till flottans nybyggnad och underhåll" förda flera för detta ändamål mer eller mindre främmande poster, såsom anslag till varfspolis i Karlskrona, till pensioner åt i kronans tjänst skadade m. m. Det finnes ingen sannolikhet, att anslaget till flottans nybyggnad och underhåll skulle komma att minskas, om ett särskildt anslag beviljades för varfspolisen i Karlskrona, utan deraf blefve följden blott den, att anslaget till flottans nybyggnad och underhåll blefve oförändradt till sitt belopp och ett nytt anslag å riksstaten uppfördt för bekostandet af denna varfspolis. Man kan visserligen säga, att ett dylikt förfaringssätt af Riksdagen vore något inkonsequent, emedan Riksdagen en gång förut, då ett sådant anslag verkligen begärdes, icke beviljade detsamma, men då revisorerna nu tillstyrkt beviljandet af ett dylikt anslag, så är det väl sannolikt att det kommer att bifallas och i sådant fall är det ju till fördel för anslagen att de blifva skilda åt. Hvad för öfrigt dessa mindre anslag beträffar, så medgifver jag, att det kan förefalla litet besynnerligt att sådana uppföras särskildt, men man har därför också föreställt sig att de möjligen kunna sammanföras på något håll, hvarpå revisorerna dock icke närmare velat inlåta sig. Emellertid tror jag för min del, att man genom bifall till den föreslagna skrifvelsen kan vinna den dubbla fördelen att man får reda i räkenskaperna och att hvarje utgiftspost oförtryckt kommer att användas till det ändamål, för hvilket den är afsedd, och därför får jag tillstyrka bifall till Utskottets förslag.

*Vissa utgif-
ters bestridande af anslaget till flottans nybyggnad och underhåll.
(Forts.)*

Öfverläggningen förklarades slutad och Utskottets hemställan bifölls.

§ 5.

Lades till handlingarne.

§ 6.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 7.

Lades till handlingarne.

§ 8.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 9.

Herr Carlson: Om det är en sanning, som man ofta hör sägas, att folkskoleväsendet i vårt land på de senaste årtiondena

*Folkskolein-
spektörernes
reseräk-
ningar.*

Folkskoleinspektörernas reseräkningar. (Forts.)

gjort märkbara framsteg, så har man otvifvelaktigt i väsentlig mån att därför tacka folkskoleinspektionen. Näst seminariernas verksamhet, i följd hvaraf skicklige lärare blifvit bildade, kommer otvifvelaktigt den verksamhet, som tillser undervisningen och håller vård om dess ordentliga gång. Detta är skälet, hvarför allt, som rörers folkskoleinspektionen, är af så stor vikt; det är också därför, som jag nu anhåller att få yttra några ord om det skrivelseförslag, som här af Utskottet blifvit framställt.

Utskottet stöder sitt förslag uteslutande på revisorernas framställning; revisorerna åter grunda sin framställning helt och hållet på de faktiska uppgifter, som meddelats af dem i revisionsberättelsen sidd. 188 och följande. Det är således dessa faktiska uppgifter som man måste granska, om man vill bilda sig en öfvertygelse i afseende på sjelfva skrivelseförslaget.

Vid den tablå, som blifvit meddelad i statsrevisorernas berättelse, faller det då först i ögonen, att icke alla folkskoleinspektörer här äro anförda utan endast en del af dem.

Vidare finner man, att af några och tretio uppgifter icke mindre än elfva röra förhållanden, som *icke tillhöra revisionsåret* utan det näst föregående. Följden har varit den, att tablån i sjelfva verket innehåller en *blandning* af förhållandena under båda dessa år och äfven på sina ställen en *förblandning*, som jag strax skall hafva äran att något närmare redogöra för.

Vidare finner man, att sjelfva utgångspunkten för revisorernas anmärkningar är det antagandet, att arfvodet för folkskoleinspektören skall stå i direkt förhållande till antalet af hans resor. Vore det så, så skulle för det första tillämpningen af denna regel stöta på de allra största praktiska svårigheter, emedan resorna måste vara olika till antalet under olika år.

Men i sjelfva verket är detta påstående ogrundadt, därför att en inspektör har så många andra allmänna uppdrag och göromål i och för folkundervisningen, som icke innefattas under resorna: rese- och dagtraktamentskostnaden är det som bör stå och jemväl står i direkt förhållande till resornas antal.

Jag ber nu att i korthet få antyda hvad som utom resorna åligger en folkskoleinspektör. Han skall först ega en noggrann kännedom af folkskoleväsendet och undervisningen, emedan han skall meddela råd och upplysningar åt vederbörande lärare. De särskilda skrifgöromål, han har sig ålagda, äro: först att granska alla skolreglementen, vidare att granska de förslag till läsordningar, som till honom insändas, att i skriftlig promemoria upptaga de brister, som han vid hvarje skolas inspektion anmärkt, samt att stå i oafbrutet meddelande med skolråd och lärare inom distriktet i afseende på undervisningens anordning, undervisningsmaterielen m. m. Vidare åligger det honom att afgifva utlåtanden till domkapitlen, till Kongl. Maj:ts befallningshafvande och till Kongl. Maj:t i alla besvärsmål — och dessa äro numera ganska många, dels i afseende på lärarnes förhållande i tjensten och dels i afseende på deras löneförmåner, — samt i alla ansöknings- och pensionsfrågor. Dessutom skall han utföra kontroll öfver an-

vändandet af de stora statsanslag, som årligen utgå till folkundervisningen och detta är icke någon ringa sak. I och för detta ändamål utgå nemligen för närvarande öfver 2 millioner kronor och kontrollen deröfver ligger väsentligen i inspektörernas händer: de skola kontrollera hvarje utgift, innan den godkännes. Slutligen är det också hans skyldighet att hvarje år afgifva en utförlig statistisk berättelse om sin verksamhet.

Jag anhåller nu att få yttra några ord angående detaljerna af revisorernas anmärkningar. Då stöter jag först på ett verkligan anmärkningsvärdt förhållande och det är inom erkestiftet. En inspektör uppgifves hafva rest hela året för en kostnad af endast 189 kronor och han har blott beräknat 23 rese- och förrättningsdagar. Det vore mycket illa om han inspekterat så litet och jag skulle vara den förste att anmärka ett sådant förhållande. Hvem är då denne äreförgätne inspektör, som gjort sig skyldig till en så stor försumlighet? Jo, säga revisorerna, han heter Fredberg. Men det har i själfva verket aldrig funnits någon folkskoleinspektör med detta namn. Det har visserligen funnits en inspektör, som hette Fredborg, men han beklädde denna befattning år 1875 och blott för ett år, således icke 1876. Med honom förhåller det sig på följande sätt. Han förordnades först blott för ett *halft* år och det i följd af ett förhållande, som revisorerna icke omnämt, men som jag här vill omtala. Han var nemligen tillika landstingets inspektör, och åtnjöt i denna egenskap ett vida större arfvode än af staten. Den förre inspektören hade afgått, och landstinget behöfde tid för att finna en lämplig person som hans efterträdare. Under tiden förordnades den nyss nämnde inspektören. Det var för förra hälften af år 1875. Han grep då saken an så kraftigt, att han reste hela tiden mellan den 10 februari och den 11 juni och derunder besökte *alla* skolorna i sitt distrikt. Men emedan han således reste under första hälften af 1875, fick han också sin resekostnadsersättning utbetalt samma år. Sedan förordnades han ytterligare för ännu ett halft år, och då reste han blott till de skolor inom distriktet, der han funnit några felaktigheter. Deraf uppkom då den ringa summa i och för hans resekostnad, vid hvilken revisorerna fäst sig. Häraf ser man vådan af att sammanblanda förhållandena under två olika år. Såsom jag nu haft äran att visa, innehåller den i fråga varande uppgiften origtigt namn, origtigt år, och äfven origtigt belopp, ty om man summerar dessa två räkningar, så går summan till 1,050 kronor och icke till 189 kronor, såsom revisorerna uppgifvit.

Med denne inspektör har man jemfört en annan, om hvilken revisorerna tydliggen mena, att han rest *för mycket*; de säga nemligen, att han besökt folkskolan i en närbelägen stad icke mindre än 29 gånger under samma år och därför beräknat 54 rese- och förrättningsdagar samt dessutom upptagit från 2 till 5 kronor i väntpenningar vid skolan för samma skjuts, som gått fram och åter. Den, som läser detta, kan icke föreställa sig annat, än att denne samvetslöse inspektör rest till samma stad och inspekterat samma skola 29 gånger under ett år, och jag för min del trodde

Folkskoleinspektörernas reseräkningar.
(Forts.)

det också, då jag först läste detta; men då jag närmare undersökte förhållandet, så fann jag, att den ifrågavarande staden var Gefle, som har en folkmängd af 18,000 invånare och icke mindre än 31 olika skolafdelningar. Då en stad har så många skolor, anser man vanligen, att inspektören en gång i veckan bör göra ett besök i hvarje klass; nu har han emellertid blott en gång under ett helt år varit i hvarje klass, och det är således blott $\frac{1}{30}$ af hvad man ansett rätteligen böra ske. Den ifrågavarande inspektören har således snarare gjort för litet än för mycket. Vidare är förhållandet det, att i stället för att han skulle hafva rest 29 gånger till Gefle, har han endast rest dit 7 gånger och *ingen* gång utslutande för Gefle stad, utan han har alltid ställt så till, att han tagit Gefle till utgångspunkt, emedan det är centralt beläget, och derifrån begifvit sig till de ställen, som han ansett företrädesvis böra besökas. Hade han varit en hel månad ofbrutet i Gefle, så skulle hela det öfriga länet under så lång tid hafva varit utan inspektion; men då han nu på detta sätt gjorde Gefle till utgångspunkt för sina resor i trakten, så sökte han ju på bästa sätt fördela sin verksamhet. Och vid dessa *skolor på landet* var det som han lät sin skjuts vänta i stället för att skaffa sig ny skjuts, och derfor måste han naturligen på sin reseräkning upptaga väntpenningar hvilka orsakade en något mindre kostnad.

Går jag nu något längre söderut eller till Småland, så träffar jag der på två inspektörer med lika årsarfvoden, som uppgifvas hafva rest mycket olika antal dagar och olika antal mil: den ene har icke rest mera än 40 mil och har blott räknat 25 rese- och förrättningsdagar, under det att den andre rest 237 mil och räknat 97 rese- och förrättningsdagar. Men här föreligger den omständigheten, att den förstnämde inspektören har sitt distrikt i Jönköpingstrakten, som är genomskuren af jernvägar. Genom dem hafva hans resor betydligt underlättats, och då han haft den ovanliga grannlagenheten att icke upptaga de å jernväg resta milen i sin räkning, så har milantalet kunnat blifva mycket mindre. Likaså hafva dagtraktamentena blifvit färre, emedan rese- och förrättningsdagarna sammanfallit med hvarandra. Men han har besökt nästan alla skolor i sitt distrikt under året. Den andre inspektören deremot, hvars distrikt utgöres af Sunnerbo, Östbo och Vestbo härader, har icke, såsom sin medbroder, den stora fördelen att för sina resor kunna begagna jernväg eller andra lättade kommunikationsanstalter; hans inspektionsområde utgör en dubbelt så stor areal som den förres och har långt flera skolor. Derifrån flere resdagar och större dagtraktamentskostnad. Likväl hafva båda desse inspektörer under året besökt nästan alla skolor inom sina respektiva distrikt. Mera kan man ju icke begära.

Af det tredje paret — ty inspektörerna äro af revisorerna parvis uppförde — har den ene sin verksamhet i Linköpings stift och den andre i Skara stift. Om den senare är ingenting särskildt att märka; han har besökt sina skolor och hans räkningar äro i ordning; om den förre må blott nämnas, att han, som är rektor vid seminariet och förut var inspektör öfver endast två kontrakt,

sedermåra år 1873, i följd af ett inträffadt dödsfall, för den korta återstående tid af inspektionsperioden förordnades till inspektör öfver ytterligare två kontrakt, hvarvid hans årsarfvode höjdes, samt vidare, att, då han i följd af sin tjänst icke kunde allt för långt utsträcka sina resor, han under detta år hufvudsakligen besökte skolorna i den *nya* delen af sitt distrikt, emedan han genom flerårig beröring kände dem i det *gamla*.

Folkskoleinspektörernes reseräkningar.
(Forts.)

Jag fortgår till Skåne. Der förekommer ett tredje par af inspektörer. Revisorerna anmärka, att en af dem rest endast 57 dagar. Detta vore litet, men i sjelfva verket har han rest 136 dagar under år 1876. Revisorerna hafva äfven här sammanblandat förhållandena under de båda åren 1875 och 1876. År 1875 var det, som han blott använde det först uppgifna antalet rese- och förrättningsdagar, men hvad var skälet? Jo, att han var sjuk, och sjukdom utgör laga förfall, äfven för en folkskoleinspektör.

Vidare har man jemfört distriktet i Dalsland, som har en areal af 36 kvadratmil med det i Norra Jemtland som har en areal af omkring 224 kvadratmil, och ansett att det vore icke rätt att inspektörerna i dessa två distrikt hade lika arfvode. Men arvudet utgjorde 325 kronor; det var knappt, man kunde icke gerna gå längre ned. Det är ock en betydlig skilnad mellan förhållandena i Dalslands och Norra Jemtlands distrikter. Dalsland skildes just detta år från Vermlandsdistriktet på grund af landstingets anhållan; och den nye inspektören kastade sig med stor ifver på fullgörandet af sitt uppdrag. Han reste nästan hela året igenom. Hans reseräkning uppgick derigenom till ett högt belopp. Men det bör icke skada hans medbroder i Norra Jemtland, som varit folkskoleinspektör förut och kände sitt distrikt, hvilket till en stor del bestod af en vild, otillgänglig fjellbygd och icke hade mer än 23 folkskolor, dit han måste färdas på långa och besvärliga vägar. Det kan vid sådana förhållanden icke förtänkas denne senare, om han icke verkställde så täta inspektioner, som en annan i mellersta eller södra delarne af Sverige.

Jag ber om ursäkt, att jag ingått så mycket i detaljer, men allt hvilat här på de anförda fakta och dessas rigtighet måste undersökas. Om grundvalen vacklar, faller också den derpå uppförda byggnaden, och det synes mig, att grundvalen här icke är säker. Jag har trott, att, om en folkskoleinspektör blir sjuk, eller om dödsfall inträffar, eller om jernvägar finnas och han låter bli att beräkna de mil, han derå färdats, eller om han förordnats för allenast någon kortare tid, och undantagsförhållanden förden skull inträdt, sådant icke kan föranleda till några ändringar i författningen. Genom dylika anmärkningar faller en oförtjent skugga på många nitiske och kunnige män, hvilka för en ganska ringa ersättning hafva i statens värf fullgjort ett uppdrag, som är af väsentligt gagn och åt hvilket man måste skänka sin aktning.

Nu skulle jag komma till sjelfva slutsatsen, men jag anhåller att dessförrinnan få upptaga några frågor till besvarande.

Första frågan gäller distriktens olikhet. De äro så olika sines emellan, säger man. Men jag ber att få påminna om vårt lands

Folkskoleinspektörernas reseräkningar.
(Forts).

egen olikhet i olika trakter. Det är omöjligt med afseende på antalet skolor att hafva lika stora områden för distrikten i hela Sverige. Jemför man t. ex. Skåne och Norrland, finner man, att på lika stort område finnas kanske i Norrland 2 och i Skåne 50 skolor. Icke heller kan man lägga skolornas antal ensamt till grund, ty då träffar man olikheter i väglängder och gles befolkning.

Vidare beror en distriktindelning också i någon mån — då här icke är fråga om fasta tjänster — på hvilka personer, som utses. Dessa innehafva understundom äfven andra befattningar, medan en del åter egnar sig uteslutande åt inspektionen. En del äro seminarielärare, hvilka äro för detta uppdrag oundgängliga, dels emedan de synnerligen väl känna till undervisningen och metoderna för den samma, dels ock för den vevverkan, som bör finnas mellan den praktiska verksamheten i skolorna och den anstalt, som skall bilda deras blifvande lärare.

Det finnes dessutom speciella förhållanden, som här kunna inverka. Norrbotten t. ex. måste hafva 3 distrikt, på grund deraf att i detta län finnas 3 olika nationaliteter och talas i olika trakter 3 särskilda språk. Landstinget derstädes har för den skull begärt — och på goda skäl — att i länet skulle förordnas 3 inspektörer.

Man har vidare anmärkt, att arfvodena äro så olika. Detta kommer till en del af samma förhållanden, som göra, att distrikten måste vara olika. Man måste ock fästa afseende dervid, att somlige folkskoleinspektörer äfven hafva uppdrag och arvoden från andra håll, från landstingen, såsom t. ex. förhållandet är i Gefleborgs län, — ehuru det icke blifvit anmärkt af revisorerna, hvaremot de tillagt en inspektör i Upsala län arfvode både af staten och landstinget, oaktadt verkliga förhållandet är, att denne aldrig uppburit begge utan allenast *antingen* det ena eller det andra. Riksdagen har gjort framställning till Kongl. Maj:t derom, att man skulle uppsöka personer, som uteslutande kunde egna sig åt denna befattning, men Riksdagen har dervid tillagt, att detta icke kunde ske på en gång, utan måste ske efter hand, emedan man icke genast kunde hafva tillgång på tillräckligt många män, bildade för så speciella uppdrag. Detta har också skett. På detta sätt har man ock gått till väga. Vid den förra inspektionsperioden funnos 3 à 4 folkskoleinspektörer, som uteslutande egnade sig åt detta uppdrag. För innevarande inspektionsperiod äro förordnade 11 eller 12 sådane. Men det är klart, att dessa måste hafva vida större arvoden, än de som tillika innehafva andra tjänster.

Man har derjemte anspelat på, att för inspektionen borde inrättas fasta tjänster. Detta har dock tre väsentliga skäl mot sig. Först och främst att Riksdagen upprepade gånger förklarar sig ogilla en sådan anordning och icke vilja tillskapa ett antal nya tjänster med dertill hörande pensionsrätt. Vidare skulle det föranleda betydligt ökade kostnader. Och slutligen skulle det strida mot sjelfva uppdragets natur. Detta är nemligen särdeles mödosamt: man kan dermed fortfara ett visst antal år, men det är icke ett göromål att åldras vid. Erfarenheten i andra länder,

der bestämda tjänster finnas, har ock visat, att folkskoleinspektörerna på äldre år blifvit endast skrifvande och tröttnat vid de tätta resorna. Det är då mycket bättre såsom hos oss är ordnadt, ty här finnes ändå en viss kontinuitet; så t. ex. hafva 17 inspektörer fortfarit att vara det under två perioder, 16 under tre, och ännu finnas två inspektörer, som innehaft detta uppdrag allt ifrån första början af inspektionen.

Folkskoleinspektörernas reseräkningar.
(Forts.)

Det har ock slutligen blifvit sagdt, att man skulle kunna inskränka inspektionen, emedan organisationen af skolorna mera blifvit genomförd, och folkskoleväsendet ordnadt. Jag anser denna åsigt helt och hållet ogrundad. Folkskoleinspektion behöfves bättre nu än förut. Först och främst fullständig organisation och tillökas skolornas antal ännu beständigt. Vidare är inspektionen icke till i första rummet för skolornas yttre ordnande, utan den är hufvudsakligen till för det inre arbetet i skolan, för sjelfva undervisningen, och det är just ordnandet af denna, som nu börjat handläggas, i synnerhet sedan den nya normalplanen utkommit, hvarföre ock instruktionen af år 1877 sätter inspektörens verksamhet för undervisningens förbättring främst bland hans åligganden.

Slutligen är det alldeles nödvändigt att de finnas och hafva säker kännedom af förhållandena, på det att staten må hafva en kontroll öfver användandet af de millioner, som anslagits till folkskolorna.

Jag ber nu att få komma till sjelfva slutsatsen. Den är, såsom jag hoppas, något förberedd, genom hvad jag redan haft äran yttra.

Det är egentligen tre saker, hvarom Utskottet hemställt i sitt skrifvelseförslag.

Först nemligen om en revision af nu gällande stadgar för folkskoleinspektionen till vinnande af "större enhet" deri. För mig är det icke klart, hvori denna enhet skulle bestå. Det finnes inga andra och det behöfves inga andra stadgar än instruktionen för desse folkskoleinspektörer och den *är* redan gemensam för dem alla. I den instruktion, som utfärdas i början af hvarje inspektionsperiod, finnas inga olikheter för den ene eller andre. Deras utfärdade förordnanden äro också hvarandra fullkomligt lika. Der finnas två kardinalstadganden: det ena, att de skola, så vidt möjligt är, besöka hvarje skola inom distriktet hvarje år, på det att det icke må förflyta för lång tid mellan besöken, emedan det, vid den lätthet, en lärare har att återfalla i de mindre goda vanor, han kan hafva antagit, ligger stor vikt derpå, att inspektören icke kommer för sällan tillbaka; det andra, att de skola tillse, att deras resor på det sätt ordnas, att så många skolor som möjligt blifvit besökta under en och samma resa.

Jag hemställer derföre att förslaget i denna del icke måtte bifallas.

Sedermera säges Utskottet, att genom revisionen, "en lämpligare indelning af inspektionsområdena kunde föranledas." Det är klart, att Utskottet härmed menat de områden, som äro upptagna

Folkskoleinspektörernas reseräkningar.
(Forts.)

på tabellen, således 1876 års distrikt. Men dessa distrikt finnas icke mera. En omreglering har redan skett. Den sker för hvarje inspektionsperiod. År 1877 skedde en sådan omreglering och 20 af 40 distrikt hafva undergått förändring. Skulle man åter antaga, att förslaget afser de nuvarande områdena, så är derom icke ett ord faldt hvarken af revisorerne eller af Utskottet. Vid sådant förhållande synes mig ej heller denna del af skrifvelseförslaget böra föranleda till någon åtgärd.

Slutligen kommer jag till tredje punkten, som afser att föreskrifter skulle meddelas "till förekommande deraf, att inspektionsresorna må ådraga statsverket större kostnader, än som äro nödvändiga för uppnående af de med dem afsedda ändamål." I det syftet måste man ju instämma. Ingenting bör föranleda större utgifter, än som äro erforderliga för ändamålets uppnående. Det är fullkomligt rätt. Men uttrycken synas mig möjligen kunna medföra ett missförstånd, nemligen så, att Riksdagen önskade, det sjelfva resorna skulle inskränkas. Detta är jag viss om icke är Utskottets mening. Utskottet erkänner ju sjelf de stora fördelar, inspektionsresorna medfört; således kan det icke vara en inskränkning häri Utskottet åsyftar, utan hvad här egentligen afses är, hvad revisorerne säga — och häri kommer jag till harmoni med dem — nemligen att i afseende å det sätt, hvarpå rese- och traktamentsersättningar böra beräknas, noggrannare föreskrifter äro behöfliga. Det är nemligen förhållandet, att en del resor gå i det inre af landet, i trakter der intet annat kommunikationsmedel än skjuts finnes, och att tvekan dervid uppstått, om resereglementet skall tillämpas eller icke. Visse folkskoleinspektörer hafva gjort det, och anmärkning dervid har icke gjorts, oakadt räkningarna undergått en dubbel revision, nemligen först i Statskontoret och sedan i Kammarrätten. En föreskrift, som bestämde detta, kunde väl vara nyttig. Jag tror således, att, om man endast något ändrade ordalagen, skulle det vara en åtgärd, som vore skäl att företaga. Synnerligt stor blir väl icke besparingen, ty den inskränkning, som skulle uppkomma, är till större delen redan frivilligt gjord af folkskoleinspektörerne, men en bestämmelse härutinnan skulle måhända lända till större reda.

Jag vill derföre vördsamt hemställa, att Kammaren behagade besluta, att Riksdagen må i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida icke, till förekommande deraf, att folkskoleinspektörernes resor må ådraga statsverket större kostnader, än som äro erforderliga för uppnåendet af det med dem åsyftade ändamål, närmare föreskrifter kunde meddelas i afseende å de grunder, efter hvilka rese- och traktamentskostnader för dem böra beräknas.

Jag anhåller om proposition derå.

Herr Montgomery-Cederhielm: Att Riksdagen med särskildt intresse omfattat folkskoleinspektionen, visar sig af de förhöjda anslag, som tid efter annan blifvit dertill beviljade. Sålunda beviljades för detta ändamål vid 1859—1860 årens riksdag 17,000

kronor, vid 1865—1866 årens riksdag 40,000 kronor, vid 1872 års riksdag 52,000 kronor, vid 1874 års riksdag 65,000 kronor samt vid 1878 års riksdag 85,000 kronor. Den af bestämmelserna, som ovilkorligen föranlett de största utgifterna, nemligen den, att inspektören skulle, så vidt möjligt vore, årligen en gång besöka hvarje skola inom distriktet, har tillkommit på grund af Riksdagens eget initiativ, innehållet i en Riksdagens skrivelse. Af allt detta visar sig, huru stort intresse Riksdagen haft för saken, och att man i allmänhet är öfvertygad om den nytta, som genom denna inspektion vunnits. Men detta hindrar icke, att, der man tyckt sig finna misstag eller missbruk begångna, man söker få sådana afhjelpa. Och ehuru jag vill medgifva, att en del af de anmärkningar, som den föregående talaren gjort — egentligen mot revisorerne och icke mot Stats-Utskottet — varit befogade, samt att revisorerne möjligen i en del af sin framställning icke obetingadt hafva rätt, då de t. ex. sammanblandat tvenne år, och att de kanske äfven i några andra afseenden gjort misstag, är det likväl otvifvelaktigt, att så mycket återstår af de gjorda anmärkningarna, — som äfven till en del erkänts af domkapitlen och i afseende på hvilka domkapitlen sjelfva gjort förslag till afhjelpande eller förekommande af dylika misstag — att revisorerne icke kunna anses hafva saknat fog för den framställning, de i denna sak gjort. Då det nu mot den föreslagna skrivelsen anmärkts, att den här i fråga ställda revisionen af nu gällande stadganden för folkskoleinspektionen till åstadkommande af större enhet icke vore behöflig, emedan instruktionen vore tydlig och klar, vill jag påpeka, att det likväl, af hvad som förekommit, visat sig, att åtskillige folkskoleinspektörer misstagit sig i afseende å tydningen af densamma, och att instruktionen således *för dem* icke varit alldeles klar. Beträffande indelningen af områdena, har det äfven erkänts af domkapitlen, att vissa distrikt voro för stora. Detta är icke någon grav anmärkning mot en sak, som ännu befinner sig i sin utveckling, och der det förekommer så många omständigheter att taga i betraktande. Det måste ju finnas personer, skicklige att åtaga sig denna inspektion. I glesare befolkade trakter måste resorna blifva längre än på andra mer befolkade orter, der det ock är lättare att finna lämplige inspektörer. Med ett ord, de anmärkta förhållandena böra icke anses såsom stora anmärkningar utan såsom uttalade önsknings, att i dessa fall komma till något bättre, hvilket icke synes vara omöjligt att uppnå. Jag tror derföre, att dessa två framställningar icke äro så origtiga. Hvad slutligen den sista delen af skrivelseförslaget angår, eller antydanden om, att resorna skulle hafva blifvit för dyra, så har detta äfven af den föregående talaren medgifvits, och jag har således icke något att derom säga.

Jag tror, att en skrivelse, sådan som den här föreslagna, är af den oskyldiga beskaffenhet, att den icke kan anses såsom uttryck af något missnöje med denna institution utan allenast såsom uttryck af en önskan att få afhjelpa några felaktigheter, som man tyckt sig finna och för hvilka man icke orätt, såsom jag tror, upp-

Folkskoleinspektörernes reseräkningar.
(Forts.)

Folkskoleinspektörernas reseräkningar.
(Forts.)

gifvit goda grunder. Jag för min del får derföre tillstyrka bifall till hvad Utskottet föreslagit.

Herr Wennerberg: Att vårt svenska folkskoleväsende står på den punkt det gör, derför tror jag, att vi i väsentlig mån hafva att tacka folkskoleinspektörs-institutionen. Men en sådan institution kan vara mycket god på papperet och ändock visa sig i hög grad misslyckad, om man icke till inspektörer får personer, fullt dugliga att verkställa dessa inspektioner. Vi voro nog lycklige att till en början, då folkskoleväsendet befann sig i en slags barndom, få till inspektörer de enda personer, som *då* egde nödig insigt och duglighet för att kunna åtaga sig detta värf, nemligen några för folkskolan intresserade prestmän. Men det var en klar sak, att i samma mån folkskolorna och småskolorna ökades i antal samt sjelfva inspektionen med detsamma allt mer och mer utvidgades, skulle också på inspektörerna ställas större kraf. Det visade sig då, att det var en omöjlighet att af en kyrkans tjänare skäligen fordra, att han skulle egna hela eller ens större delen af sin tid åt folkskoleinspektionen och man nödgades alltså att från andra håll söka erhålla dugliga uppsyningsmän öfver folkskolorna; och det lyckades äfven. Men ännu i den stund, i hvilken vi lefva, har det blott *delvis* lyckats att ersätta de första inspektörerne med dugliga personer, som kunnat egna hela sin uppmärksamhet åt folkskolorna. Derföre nödgades man också, för att inspektionerna icke skulle afvika från den för dem först lyckligt utstakade banan, söka, att, der man icke kunde få ett distrikt lemnadt åt *en* person, som deråt egnade hela sin verksamhet, för mindre delar använda de skickligaste och dugligaste, med andra tjänster försedde män, som kunde stå till buds. Detta är nu det enkla skälet, hvarföre somliga distrikt äro stora och andra små. Om det är önskvärdt, att distrikten blifva större och sig emellan lika, så är detta dock redan *i sig* svårt, när man ju har att beakta dels folkmängden inom olika arealer af vårt land dels ock skolornas och barnens antal inom de särskilda områdena.

Jag erkänner gerna det önskvärda deri, att folkskoleinspektörerne i allmänhet vore af den beskaffenhet, att de kunde utslutande egna sig åt sitt kall. Ett sådant syfte har icke heller varit främmande för de män, som haft med folkskoleväsendet att beställa, men Riksdagen har icke velat gå in på att af dessa befattningar bilda ordinarie tjänster med ordinarie löner.

Den af Utskottet önskade "större enheten" i afseende å de uppdrag, som utföras af folkskoleinspektörerne, skulle väl egentligen ligga deri, att hvar och en hade samma mål att sträfva efter; och så vida den nämnda enheten består häri finner jag densamma vara iakttagen och aldrig bruten. Skulle denna enhet åter bestå mera i något yttre, såsom att den ene hade ungefär lika mycket att göra som den andre, så äro vi genast inne på ett område, der det är rent af praktiskt omöjligt att åstadkomma något sådant. Dessa äro de två väsentligaste punkterna, om hvilka Utskottet, i öfverensstämmelse med revisorerne, ansett det nödigt att under-

rätta Kongl. Maj:t, på det han måtte taga i öfvervägande om icke något kunde i dessa fall göras till förbättring.

Ser man nu på de af revisorerne framställda anmärkningar, på hvilka Utskottet sedan stödt sig, enär dess utlåtande till största delen är blott ett aftryck ur revisionsberättelsen, så finner man, att dessa anmärkningar, hvilka — jag medgifver det gerna — jag vid första genomläsandet fann rätt betänkliga, blifvit på ett, för mig åtminstone, fullt nöjaktigt sätt af de särskilda inspektörerne besvarade. Några af dessa äro af den förste talaren redan framlagda och af Kammaren uppfattade så, som hans mening ock var att framställa dem, nemligen såsom misstag från revisorerens sida, enär desse icke blott sammanblandat skilda inspektionsperioder, utan äfven derjemte förbisett de många olika andra uppdrag, som inspektörerne haft, utom sjelfva inspektionsresorna, att fullgöra. Att dessa resor mången gång skulle kunna göras med något mindre kostnad, är visserligen möjligt, men detta förhållande torde ej böra föranleda till en sådan underdånig skrifvelse, som den ifrågasatta; och visst är att, om det är ett önskningsmål att få folkskoleinspektörer, som helt och hållet egna sig åt detta kall, Riksdagen också får bereda sig på att dertill lemna större summor, än den nu gör.

Det nämndes af den siste talaren, att åtskilliga domkapitel hade ställt sig på revisorerens sida och yttrat några önskingar om nya anordningar i afseende å inspektionerna. Så vidt jag kunnat inhemta af revisorerens berättelse, kan jag finna att detta slår in blott på *ett* domkapitel, som önskar, att inspektionerna hädanefter måtte erhålla en karakter mera af instruktion än af inspektion och återkomma hvart, annat eller tredje år, en åsigt, emot hvilken jag, likasom den förste talaren, protesterar. Detta vore att alldeles bryta med denna ännu ganska unga institution, som visat sig så gagnelig för vårt folkskoleväsende. Det vore detsamma som att tidtals borttaga censorskapet vid våra elementarläroverk och säga, att, derföre att det pågått flera år, det nu skulle vara obehöfligare än förr och blott behöfde återkomma någon gång. Vår folkskoleundervisning är ännu ung, och så länge den det är och så länge den befinner sig väl af det stöd inspektionen gifvit och gifver densamma, finner jag det icke vara rådligt att man med någon skrifvelse i afseende å denna inspektion, som visat sig så välsignelsebringande, försöker att i någon mån ändra densamma.

För min del skulle jag helst sett, om den förste talaren yrkat afslag å den föreslagna skrifvelsen, men då jag gerna medgifver, att ett och annat hundratal kronor kunna insparas genom ett bifall till det af nämnde talare framställda förslag, så har jag icke något emot att förena mig med honom i det yrkande han framställt.

Herr Montgomery Cederhielm: Jag skall blott bedja att få säga att skrifvelsen icke afser att yttra sig om arten och beskaffenheten af folkskoleinspektörernes verksamhet, utan endast

Folkskoleinspektörernes reseräkningar.
(Forts.)

Folkskoleinspektörernas reseräkningar.
(Forts.)

om en revision af instruktionen för desse inspektörer för vinnande af enhet i deras verksamhet och för att få en annan indelning af inspektionsområdena. Det var detta jag ville nämna på det man icke må tro, att denna skrifvelse innehåller något annat eller mera, än den verkligen gör.

Grefve Ehrensvärd: Då den förste talaren på ett obestriddigt sätt bevisat, att de faktiska uppgifter, som Stats-Utskottet emottagit från revisorerne och på hvilka Utskottet sedermera stött sitt utlåtande, icke äro faktiska i den mening, att de hålla streck, anser jag för min del, att denna Kammare icke gerna kan ansluta sig till den hemställdan Stats-Utskottet gjort. Kammaren skulle nemligen då här bifalla en framställning till Kongl. Maj:t grundad på uppgifter, som icke äro rigtiga, och detta anser jag icke vara Kammaren värdigt. Men härförutom har jag ännu ett skäl, hvarföre jag anser att Kammaren icke bör bifalla Stats-Utskottets förslag. Här har nemligen en utskottsledamot sagt, att man i detta förslag till skrifvelse icke bör se något slags klander emot den institution, hvarom här är fråga, men jag hemställer till herrarne, om icke desse högt aktade män, som äro folkskoleinspektörer, måste i dessa till en del ganska småaktiga anmärkningar, se ett doldt klander öfver den verksamhet de utöfva. Folkskoleinspektionen är efter min tanke af allt för stor vigt, för nutid och framtid för att vi skulle tillåta oss att på den kasta ens någon skugga. Två talare, som äro kompetente domare i denna fråga, hafva framhållit vigten af denna inspektion och jag ansluter mig till dem äfven på grund af min erfarenhet samt yrkar afslag å Utskottets hemställan.

Herr Carlsson: Då den ärade talare, som yttrat sig för det nu framställda förslaget, sagt, att det icke skulle vara fråga om arten och beskaffenheten af folkskoleinspektionen, men ändå velat hålla på sjelfva ordalagen i skrifvelseförslaget, förekommer detta mig vara något oegentligt; en revision af gällande stadganden för folkskoleinspektionerna är nemligen en ganska vigtig sak. Hela instruktionen för inspektörerne skulle göras om, och huru detta kan ske utan att förändra beskaffenheten af deras verksamhet, är för mig icke klart.

Vidare har jag icke lyckats få någon upplysning om, hvari den åsyftade större enheten skulle bestå. Det har blifvit sagdt, att bland inspektörerne skulle förefinnas en olika uppfattning af nu gällande instruktion, men huru litet grundad denna anmärkning är, tror jag mig redan hafva ådagalagt. Att en olikhet i resornas antal alltid kommer att finnas, är klart, men detta beror icke på en olika uppfattning af instruktionen utan på en mängd andra förhållanden. Det beror t. ex. på, om inspektören är väl bekant med distriktet och förut besökt många skolor, om han är för tillfället sjuk o. s. v., men det beror icke derpå, att han icke uppfattat, hvad som står i instruktionen. Den rätta enheten, det vill säga enheten i grundsatsen, vinnes genom de möten med in-

spektörerna, som hållas hvart annat eller hvart tredje år, då de diskutera frågor af vigt i detta ämne, men en yttre enhet skall man förgäfvnes söka åstadkomma, äfven om man reviderar instruktionen.

Folkskoleinspektörernas reseräkningar.
(Forts.)

I afseende å inspektionsområdena har icke någon upplysning erhållits om, hvilka områden här menas, om det är de, som voro bestämda vid instruktionens utfärdande år 1876, med afseende å hvilka en förändring redan inträdt, eller om det är de nuvarande områdena, hvilka icke varit föremål för diskussion. Vid dessa förhållanden kan jag icke annat än vidblifva mitt redan framställda yrkande.

Grefve Sparre: Då Stats-Utskottet granskar revisorernes berättelse, bör Utskottet taga hänsyn icke blott till de af revisorerne gjorda anmärkningar, utan äfven till de svaromål, som derå blifvit afgifna. Detta har Utskottet gjort, och det är visserligen sant, att i många af de anmärkta fallen förklaringar inkommit, som Utskottet måst godkänna, men jag tror dock, att flere kvarstå, som kunna föranleda en skrifvelse sådan som Utskottet föreslagit. En föregående talare nämnde, till svar på hvad en utskottsledamot yttrat derom, att några domkapitel gillat revisorernas anmärkningar, att det var blott ett domkapitel, som gjort detta och dervid uttalat det önskvärda deri, att inspektionerna återkomme blott hvart tredje år. Detta skulle då vara Karlstads domkapitel. I dess förklaring står det, att giltiga anledningar förefinnas till behofvet af noggrannare bestämmelser såväl i fråga om föreskrifterna uti nädiga instruktionen för folkskoleinspektörer den 24 November 1876 som angående deras rese- och traktamentsersättning. Det åberopade yttrandet att inspektionerna skulle återkomma högst hvart tredje år, beror således på ett misstag. Det står nemligen i domkapitlets förklaring, att inspektören skulle äläggas att *under loppet af 2 eller 3 år* efter områdets beskaffenhet personligen besöka alla dess skolor och att särskilda anledningar, dem inspektör borde i sin berättelse angifva, skulle förefinnas, om han oftare besökte en eller annan skola. Jag tror, att det är stor skillnad emellan hvad nämnde talare yttrat och hvad konsistorium anført. Äfven säger konsistorium i Hernösand, att det finner den gjorda framställningen vara behjertansvärd, och uttalanden i samma riktning har jag äfven funnit gjorda af åtskilliga folkskoleinspektörer. Jag tror derföre icke, att Utskottet står på en så lös grund, som man velat påstå. Jag vet mer än väl, att det är svårt att bestämma distrikten och att, då Kongl. Maj:t icke kan finna personer, som kunna ensamt egna sig åt folkskolan, det är svårt att ordna dessa distrikt, men fastän detta är sant, tror jag dock på grund af uttalanden af inspektörerne sjelfve, att Utskottet haft fullt rätt, då det trott, att någon förändring i distriktens fördelning vore önskvärd. Äfven synes mig Utskottets uttalande derom att en olika uppfattning om vidden af de arbeten, som åligga inspektörerne, hos dem gjort sig gällande, hafva grund för sig. Jag erkänner visserligen, att rese- och traktamentsräk-

Folkskolein-
spektörernes
reserväk-
ningar.
(Forts.)

ningarne icke äro en fullt giltig måttstock, men jag tror, att man icke heller bör alldeles lemna dem å sido. Hvad den senare delen af Utskottets hemställan angår, får jag fästa uppmärksamheten på den olika uppfattning rörande skyldigheten att företaga inspektionsresor, som förefinnes. En inspektör har fått ihop ända till 433 dagtraktamenten, och om detta också öfverensstämmer med reglementet, tror jag dock att det mycket afviker från hvad annars eger rum. Jag tror icke, att Utskottet velat kasta någon skugga på denna inspektion, som verkat synnerligen fördelaktigt, men jag tror att man gagnar institutionen mera, om man fäster uppmärksamheten å dess brister än om man söker undertrycka de anmärkningar som framställas. Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr vice Talmannen, att under densamma hade afgifvits följande yrkanden, nemligen: 1:o) att Stats-Utskottets förevarande hemställan måtte bifallas; 2:o) af Herr *Carlson*, att Kammaren för sin del skulle fatta ett så lydande beslut: "att Riksdagen må i underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huru vida icke, till förekommande deraf, att folkskoleinspektörernes resor må ådraga Statsverket större kostnader, än som äro erforderliga för uppnående af det med dem åsyftade ändamål, närmare föreskrifter kunde meddelas i afseende å de grunder, efter hvilka rese- och traktamentskostnader för dem böra beräknas"; och 3:o) att Utskottets hemställan måtte af Kammaren afslås.

Härefter framstälde Herr vice Talmannen först proposition på bifall till Utskottets förevarande hemställan, hvarvid svarades många nej, blandade med ja, sedermera proposition på antagande af Herr *Carlsons* förslag, då svaren utföllo med många ja och nej i blandning, och slutligen proposition på afslag å Utskottets hemställan, hvilken proposition likaledes besvarades med många så väl ja som nej; och förklarade Herr vice Talmannen sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

I anledning häraf hemstälde Herr vice Talmannen huruvida Kammaren såsom kontraposition vid den begärda voteringen antoge Herr *Carlsons* förslag, och då dervid svarades många ja, blandade med nej, förklarades ja hafva varit öfvervägande.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som afslår Stats-Utskottets hemställan i § 9 af Utlåtandet N:o 28, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antager Kammaren det af Herr Carlson i ämnet framställda förslag.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—29.

Nej—40.

§ 10.

Utskottets hemställan bifölls.

Utskottets slutliga yttrande.

Lades till handlingarne.

Föredrogos å nyo Stats-Utskottets den 26 och 28 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 29, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition i fråga om afsättande till kronopark af indragna ryttmästarebostället Kolleberga N:is 1 och 2.

*Indragna
ryttmästare-
bostället Kol-
lebergas af-
sättande till
kronopark.*

Herr Statsrådet Forssell: Stats-Utskottets föreliggande förslag afser ett dubbelt, för att icke säga, sex- eller åtta-dubbelt sambruk af hemmanet Kolleberga. Enligt samma förslag skulle Skogsstyrelsen öfvertaga skogen till hemmanet jemte så stor del af inegorna, förmodar jag, som behöfves för uppförande af nödvändiga byggnader, och öfriga inegor skulle utarrenderas, men i de för skogsskolan nödvändiga byggnadernas uppförande och underhåll skulle deltaga äfven landstingen och hushållningssällskapen i de två skånska länen. Jag vågar hemställa, om icke en sådan förvaltning kan anses vara nog mycket invecklad och om icke deraf skulle uppstå stora svårigheter. Mig förefalla de så stora, att ett bifall till denna framställning skulle innebära detsamma som ett afslag å Kongl. Maj:ts förslag och jag tillåter mig derföre hemställa om bifall till Kongl. Maj:ts framställning.

Grefve Beck-Friis: Äfven jag fruktar, att ett bifall till Stats-Utskottets utlåtande i den form, det nu föreligger, vore detsamma som ett afslag på denna Kongl. Maj:ts framställning, och såsom representant för det län, som skulle få största nyttan af den föreslagna skogsskolan, anser jag, att en sådan utgång af saken vore beklaglig. Den enda skogsskola, som finnes uti ifrågavarande trakter, är den vid Danielslund, och huru väl skött

*Indragna
ryttmästare-
bostället Kol-
lebergas af-
sättande till
kronopark.
(Forts.)*

den än må vara, så är den dock till följd af sin belägenhet högst olämplig såsom skogsskola för nämnda del af landet. Det har också visat sig, att alla större skogar i Skåne äro ställda under danske forstmäns förvaltning och detta är alldeles gifvet, ty det finnes icke någon svensk skogsskola, der rationell bokskogskultur bedrifves. Jag har sjelf försökt att använda forstmän från vårt land, men måst öfvergifva detta och de skogvaktare, som vi skickat till Danielslund, hafva, när de derifrån återkommit, måst sändas ut till Danmark för att der genomgå en kurs. Detta är helt naturligt, då man betänker, att Danielslund ligger på ett flygsandsfält, der endast tallplanteringar förekomma, och att i Skåne bokskogskultur hufvudsakligen bedrifves, uti hvilken kultur omöjliggen kan inhämtas någon kännedom på ett flygsandsfält. Det är således af behofvet påkalladt, att södra delen af landet förses med en skogsskola, belägen på ett passande ställe. Någon lämplig plats tror jag icke kan uppletas än Kolleberga, ty, såsom herrarne finna af betänkandet, finnes der den största kronan tillhöriga bokskog i hela landet och deromkring finnas flera andra boställen äfven försedda med skog. Detta Kolleberga sjelft innefattar en högst betydlig skogsareal och oländiga trakter, som genom senare tidens vanhäfd förvandlats till åker. Jag nyttjar ordet "vanhäfd" i strid mot en i ärendet hörd myndighet, som sagt, att det är att införa en lägre kulturform, då man vill göra skog af odlad mark; jag tror tvärtom, att man gjort en nyttig skogsmark till olämplig åker, ty om man också kan der taga några svaga skördar genom flåhackning och bränning, kommer dock denna åkerjord att förfalla till en ödemark och derföre vore det särdeles lämpligt om dit förlades en skogsskola, som kunde förvandla ödemarken till skog. Jag skulle således högeligen beklaga om genom det vilkor, som blifvit fästadt vid tillstyrkandet af den föreslagna förflyttningen af skogsskolan, saken skulle omöjliggöras och man för den ringa inkomst, som skulle beredas statsverket genom att frantaga en bit af detta boställe och särskildt utarrendera några ängar och 40 å 50 tunnland odlad åker, skulle låta frågan förfalla. Det är gifvet, att, om på sätt här är föreslaget, 6 auktoriteter, Domänförvaltningen, Skogsstyrelsen, 2 lands ting och 2 hushållningssällskap skola deltaga i förvaltningen af ifrågavarande hemman, detta kan gifva anledning till stora stridigheter och jag vågar derföre hemställa, att Kammaren med afslag å Utskottets betänkande ville bifalla Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Montgomery Cederhielm: Den majoritet i Stats-Utskottet, som enades om detta beslut, gick hufvudsakligen ut derifrån att då, på sätt Skogsstyrelsen visat, den nuvarande skogsskolan vid Danielslund vore olämplig och den föreslagna platsen deremot särdeles lämplig, man önskade åstadkomma skolans flyttning. När man nu ville en sådan förflyttning, som var hufvudsyftet, blef man tvungen att gå in på något sätt, hvarigenom man kunde få sin önskan fram. Så tillkom denna komposition, hvar-

igenom det blef möjligt att få saken bifallen inom Utskottet och man hade någon anledning att tro, att den på detta sätt kunde blifva äfven af Riksdagen bifallen. De vilkor, som här omtalas såsom omöjliga och orimliga, nemligen att landstingen och hushållningssällskapen skulle förena sig om kostnaderna för byggnaderna vid skogsskolan, innefatta icke något så ovanligt.

*Indragna
ryttmästare-
bostället Kol-
lebergas af-
sättande till
kronopark.
(Forts.)*

Sedan många år tillbaka hafva Örebro och Södermanlands län gemensamt underhållit skogsskolan vid Skogshall och Werm-lands och Örebro län hafva äfven en gemensam skogsskola vid Presterud, hvartill bidrag utgå från begge lärens landsting och jag tror äfven från hushållningssällskapen i länen, hvarjemte i båda fallen äfven statsanslag erhållits. Ehuruval bidraget från Werm-lands län är större än det från Örebro län, har man ganska väl kommit öfverens, så att jag tror icke det bör vara omöjligt äfven uti ifrågavarande fall, utan tvärtom torde väl de skånska länen, såsom tillhörande samma landskap, ganska lätt komma öfverens, då det gått för sig med län, som äro i olika landskap.

Då emellertid i denna sak provinsintresset äfven torde böra tagas i betraktande och jag finner, att herrarne från provinsen Skåne icke finna Utskottets förslag lämpligt, utan vilja riskera att sätta frågan på sin spets, får jag för min del säga, att jag gerna afstår från Utskottets förslag och vill gifva min röst för bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Friherre Hochschild: Såsom ledamot i denna Kammare från ett af de län, hvars behof af en skogsskola här afses, ber jag blott att få förena mig med Grefve Beck-Friis och tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr De Maré, Gustaf: Såsom af betänkandet synes, har endast en af Kammarens ledamöter i Stats-Utskottet reserverat sig mot det beslut, hvartill Utskottet kommit och då de ledamöter af Stats-Utskottet, som hittills yttrat sig, hafva funnit lämpligt att afstå från hvad de i Utskottet tillstyrkt och yrkat bifall till Kongl. Maj:ts proposition, anhåller jag att få begära bifall till Stats-Utskottets förslag.

Under de öfverläggningar, som angående förevarande fråga egde rum inom Utskottet, — och frågan har der varit före många gånger — kunde jag icke finna annat än, att det var otvifvelaktigt: att Danielslund icke var lämplig till skogsskola; att Kolleberga hade för stora inegor för att de lämpligen skulle öfverlemnas till skogsskolan eller såsom boställsjord åt föreståndaren; att behofvet af skolans förflyttning grundades derpå, att hufvudsakligen ek och bok der skulle odlas; samt att det egentligen är för Skåne, som denna skogsskola är behöflig. Jag kunde då icke fatta, att det vore något orätt i att de med goda inkomster försedda landstingen i Malmöhus och Kristianstads län bidroge till underhållet af skogsskolan i den ringa mån, som behöfdes för att bekosta byggnaderna vid densamma, något som jag så mycket mindre ansåg olämpligt som det är bekant, att landtbruksskolor

*Indragna
ryttmästare-
bostället Kol-
lebergas af-
sättande till
kronopark.
(Forts.)*

bekostas på många ställen dels af statsmedel och dels af medel tillskjutna af vederbörande landsting och hushållningssällskap. Det var således icke någon ny grundsats man sökte etablera, då man fästade det vilkor vid bifall till Kongl. Maj:ts proposition, att landstingen och hushållningssällskapen borde bekosta de behöfliga byggnaderna. Detta skäl gjorde sig också så enhälligt gällande i Utskottet, att endast tre ledamöter reserverade sig emot detta beslut; och får jag på nu anförda grunder anhålla om proposition på bifall till detsamma.

Grefve af Ugglas: Jag medgifver, att denna öfverläggning har något förundrat mig. Den ärade talare, som nyss hade ordet, har redan påpekat, att ingen reservation åtföljde betänkan- det, och detta torde vara ett fullt bevis på, att man icke ansåg sig inom Utskottet kunna komma längre, om man icke skulle äf- ventyra ett rent afslag. Jag erkänner öppet att, hvad mig be- träffar, jag föredrager Kongl. Maj:ts proposition. Jag föredrager den synnerligast derföre att, om jag också anser, att det vore en möjlighet att utarrendera någon del af jorden, anser jag likväl, att det vore föga lämpligt, att föreståndaren icke skulle hafva något boställe. Likaså anser jag att det skulle vara origtigt, att af byggnaderna taga alla, som dertill kunde användas, för jord- brukets behof; jag anser, tvärtom, att det vore skäl, att skogs- skolan fick behålla i första rummet hvad af byggnader behöf- des och afstå det öfriga, som icke för bostället vore nödvändigt.

Hvad som vidare förvånar mig, är, att åtskilliga ledamöter, äfven från Skåne, framställt detta förslag såsom omöjligt att utföra, då det likväl icke inom Utskottet framställes någon betänklighet i afseende på landstingens benägenhet att ingå på detta förslag. Jag får säga, att stämningen inom Utskottet åtminstone bland Andra Kammarens ledamöter var sådan, att min öfvertygelse är, att, i fall icke man vill ingå på en sådan kompromiss, som här är gjord, så faller frågan. Detta har jag ansett mig böra underrätta her- rarne om; och det är af intresse att erhålla den föreslagna skogs- skolan, som jag röstar för Stats-Utskottets förslag, derföre att annars tror jag icke ändamålet vinnes.

Grefve Beck-Friis: Det har här blifvit sagdt, att på flera ställen finnes redan en sådan gemenskap i afseende på förvalt- ningen af skogsskolor, som här blifvit ifrågasatt. Jag tror likväl, att så icke är förhållandet. De skogsskolor, som finnas, äro an- tingen statens och bekostas af staten eller ock enskilda skolor, till hvilka staten gifver bidrag. Så är förhållandet med Skogs- hall, likasom med skogsskolan vid Presterud i Wermland. Men här skulle det vara statens skola, till hvilken landstingen och hushållningssällskapen icke skulle gifva bidrag utan bekosta bygg- naderna; och det tror jag gör skilnaden temligen stor.

Hvad beträffar den af en ledamot från Utskottet gjorda an- märkning, att denna fråga genom bifall till Kongl. Maj:ts propo- sition skulle löpa fara att icke hafva någon framgång, så tror jag

icke, att detta är fullt exakt. Jag har hört flera ledamöter af Andra Kammaren yttra, det de vore villige att ingå på Kongl. Maj:ts proposition, och om äfven Andra Kammaren fattade ett beslut liknande Utskottets, så återstår det ju alltid för Stats-Utskottet att söka sammanjemka de olika meningarne. Jag har varit med om denna fråga en gång af de många, då den behandlades i Utskottet, och jag fattade då, att meningen var, att den del af Kolleberga, som icke vore för skogsskolan behöflig och utgjordes af åker eller äng, kunde utarrenderas i sammanhang med något af de öfriga tio boställena i socknen, eller tillsammans med de under bostället lydande 23 torp utgöra stammen till den jord, som skulle kunna utarrenderas; men att dock sjelfva hufvudgården Kolleberga skulle användas såsom skogsskola. Så fattade jag det under öfverläggningen i Utskottet, men sedan återkom frågan från afdelningen i den form, som nu föreligger — hvilken form jag anser liktydig med afslag.

Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Friherre af Ugglas: De talare, som yttrat sig i denna fråga, synas hafva förenat sig om, att Kongl. Maj:ts proposition har ett afgjort företräde framför Utskottets förslag, och de, som yrkat bifall till Utskottets förslag, hafva gjort det endast derföre, att de trott, att det vore det enda möjliga sätt att erhålla en lämplig skogsskola i Skåne. För min del får jag bekänna, att jag icke är villig att afsäga mig möjligheten att få frågan ordnad på ett klokt sätt derföre, att jag hyser någon tro eller förmodan, att Andra Kammaren icke vill gå in derpå; och då de upplysningar, som nu blifvit af Grefve Beck-Friis meddelade, måhända icke vore kända af Stats-Utskottet, så kan det ju vara skäl, att Stats-Utskottet får taga frågan i förnyadt öfvervägande, hvarföre jag får anhålla om återremiss.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Herr vice Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Stats-Utskottets förevarande utlåtande, dels afslag derå och bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet aflättna nådiga proposition, dels ock återremiss af utlåtandet; framstälde Herr vice Talmannen först proposition på bifall till utlåtandet, hvarvid svarades många nej, blandade med ja, sedermera proposition på afslag derå och bifall till Kongl. Maj:ts proposition, då svaren likaledes utföllo med många nej, blandade med ja, och slutligen proposition på utlåtandets återförvisning, hvilken proposition besvarades med många ja, blandade med nej; och förklarade Herr vice Talmannen sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Efter förmälan, det Kammaren egde att afgöra, hvilkendera af de öfriga yrkandena skulle utgöra kontrapositionen vid den blifvande voteringen, framstälde Herr vice Talmannen först pro-

*Indragna
ryttmästare-
bostället Kol-
lebergas af-
sättande till
kronopark.
(Forts.)*

position derå, att bifall till utlåtandet skulle innefattas i kontrapositionen, hvarvid svarades många nej, blandade med ja, och sedermera proposition derå, att afslag å utlåtandet samt bifall till Kongl. Maj:ts nådiga proposition skulle intagas i kontrapositionen, då svaren utföllo med många ja, blandade med nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Till följd häraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition:

Den, som vill, att Stats-Utskottets utlåtande N:o 29 skall till Utskottet återförvisas, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår Kammaren utlåtandet och bifaller Kongl. Maj:ts i ämnet aflättna nådiga proposition.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—56.

Nej—24.

Föredrogos å nyo och biföllos Stats-Utskottets den 26 och 28 i denna månad bordlagda utlåtanden:

N:o 30, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående afsöndring af jord till byggnadstomter från indragna härads-höfdingebostället Hvetlanda, Thomas- och Kullagården;

N:o 31, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående upplåtelse af jord från Eskilstuna kungsladugård till Eskilstuna mekaniska verkstad;

N:o 32, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående eftergift af Kronofogden A. M. Dryselius och Härads-skrifvaren E. J. Augustin ålagd skyldighet att gälda 1868 års ränta för Trysunda fiske i Westernorrlands län; och

N:o 34, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående afsöndring af jord från hemmanen Ridön till byggnadsplats m. m. för folkskola.

Föredrogos å nyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 26 och 28 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 35, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående

reglering af Kronans och bolagets P. A. Norstedt et Söner till hvarandra gränsande tomter å Riddarholmen.

*Reglering af
Kronans och
bolagets P. A.
Norstedt et
Söner tomter
å Riddar-
holmen.*

Mom. a.

Herr von Möller: Stats-Utskottet har såsom hufvudskäl för afstyrkande af Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition egentligen fäst sig vid, att Riksarkivet är hotadt genom det närbelägna tryckerietablissemmentets eldfarlighet, och att genom den föreslagna åtgärden faran ingalunda blefve undanröjd, och häri måste man instämma, då man stöder sig på Kongl. Maj:ts nådiga resolution af den 12 Juli sistlidet år, åberopad i en kungörelse, som man i början af detta år sett intagen i Stockholms tidningar, och der bland eldfarliga inrättningar uppräknas *boktryckerier*, större, liksom *brännerier*. Etablissemmentets eldfarlighet är således ett fullt giltigt skäl, men det finnes äfven ett annat, och det är riksarkivets nuvarande inskränkta utrymme. Af riksarkivariens underdåniga utlåtande angående den ifrågasatta tomtregleringen, hvilket varit för Stats-Utskottet tillgängligt, finner man detta ådagalagdt. Man kan väl säga, att anläggandet af den föreslagna 40 fot breda gatan skulle minska eldfaran för riksarkivet, men att en gata af den bredden icke ovilkorligen hindrar eldsvådors spridning, har man många gånger varit i tillfälle att se här i staden. Riksarkivarien har emellertid förklaradt, "att det nuvarande riksarkivet är så otillräckligt, att det endast för ännu en kort tid erbjuder nödigt utrymme för arkivaliernas normala tillväxt". Å pag. 23 af "meddelanden från Svenska Riksarkivet 1878" i "specifikationerna på de från statsdepartementen inkomna handlingar" synes, att i fjor inkommit icke mindre än 220 band. Den, som sett dessa stora folianter, kan icke öfverskatta det utrymme, som nu finnes, i synnerhet då man kan beräkna en sådan tillväxt för hvarje år, och att blott departementens handlingar årligen upptaga 60 å 70 kvadratalnar på hyllorna.

Då det nu varande arkivhuset bestämdes till förvaringsrum för rikets handlingar, ansågs utrymmet icke tillräckligt och därför beviljades anslag till en nybyggnad på tomtens östra sida. Ritningar blefvo också fastställda, men byggnadsarbetet har af tillfälliga anledningar uppskjutits. Beslutet om nybyggnaden till beredande af behöfligt utrymme är visserligen icke *verkställt*, men det är ej heller *återkalladt*. Skulle nu emellertid, för den projekterade gatan, rifningar verkställas å riksarkivets norra flygel, så blefve ju arkivets utrymme än ytterligare minskadt. För en hvar, som besöker arkivet, skall det förefalla egendomligt att der ej finnes en enda arbetssal, utan så väl tjänstemännen som de besökande begagna samma rum, och man skall komma i håg att de besökande utgöres icke allenast af forskare utan äfven af en mängd personer, som söka upplysningar i juridiska mål.

För min del anser jag således, att Utskottet haft goda skäl för sitt afstyrkande i förevarande punkt, och på samma gång finner jag, att man bör bifalla Utskottets hemställan i nästa punkt.

Reglering af
Kronans och
bolagets P. A.
Norstedt et
Söner tomter
å Riddar-
holmen.
(Forts.)

Tryckerietablissemnet är nu taxerad till 230,000 kronor. Att det kan köpas för det priset vill jag icke påstå, men deremot att den föreslagna gatan skulle höja dess värde på samma gång den minskar arkivets utrymme. Tryckeribolaget komme säkerligen att vid gatan uppföra ett nytt större hus och härigenom blefve tomten mycket dyrare, då staten en gång måste förvärfva den. På grund af hvad jag sålunda anført får jag för min del instämma i hvad Utskottet föreslagit i förevarande betänkande.

Herr Statsrådet Forssell: Den Kongl. propositionen afser, såsom Kammaren finner, helt enkelt att afvärja från statens urkundssamling den våda, som möjligen nu kan hota från ett närbeläget eldfarligt etablissement. Det är utan allt tvifvel, att denna våda allra säkrast skulle afvärjas genom den utvägen, som afven af en myndighet föreslagits, att detta eldfarliga etablissement aflägsnades från Riddarholmen. Denna utväg har också varit föremål för Kongl. Maj:ts pröfning, men Riksdagen torde visserligen icke kunna förebrå Kongl. Maj:t, att han icke velat till Riksdagen göra framställning om en utgift, som torde kunnat uppgå till ett rätt betydande belopp. En tid sådan som denna hade åtminstone icke lämpat sig väl för en sådan framställning, helst då såsom skäl för densamma icke kunnat för tillfället anföras något annat än vådan för urkundssamlingen och då icke något förslag förelåg till användande af ifrågavarande tomt. En annan utväg fans, som af ifrågavarande etablissements egare var föreslagen och som icke kostade mer än 10,000 kronor. Denna utväg valdes af Kongl. Maj:t, men den har icke vunnit Stats-Utskottets bifall. Riksdagen skulle således, om den gillade Utskottets afstyrkande, taga på sig ansvaret för den våda, som möjligen kan uppkomma och som skulle kunnat afvärjas allenast genom en utgift af 10,000 kronor. Jag tror mig dock böra upplysa om, att detta ansvar i nuvarande ögonblick icke varder så särdeles tungt, emedan omständigheterna hafva, efter det Kongl. Maj:ts proposition afläts, så förändrat sig, att utsigt icke finnes för att under närmaste åren etablissementet kommer att verkställa nybyggnader, som möjligen skulle komma att ännu mera öka vådorna för riksarkivet. Det är således en möjlighet att, innan något sådant förekommer, än en gång framställning kan göras till Riksdagen angående de nämnda vådornas aflägsnande.

Om Riksdagen bifaller Utskottets hemställan under punkten b, så skulle det vara närmast till hands för Kongl. Maj:t att vid det tillfället välja den dyrare utvägen. Såsom jag nämnt, torde likväl den dermed förenade kostnad blifva ganska betydlig, och jag tror icke, att man bör invagga sig i den förhoppning att den skulle inskränka sig till ett belopp af 230,000 kronor. hvar till tomten nu är uppskattad med derå befintliga byggnader, ty man måste besinna, att etablissementet har ett högst betydligt värde just deri, att det har sina gamla kunder, hvilka äro vana att gå till etablissementet, der det nu ligger, och att en sådan fördel icke kan afstås utan en billig ersättning. Om vid det

tillfälle, då en sådan framställning skulle ifrågakomma, penningar icke finnas tillgängliga, så har visserligen Riksdagen, genom att antaga den föreslagna skrifvelsen, så att säga gifvit på hand, att den skall, på hvad sätt det vara må, anskaffa äfven ett betydligare penningebelopp.

*Reglering af
Kronans och
bolagets P. A.
Norstedt et
Söner tomter
å Riddar-
holmen.
(Forts.)*

Herr Montgomery Cederhielm: Då man fäster sig endast vid punkten *a* af detta betänkande, ser det visserligen ut, som om det vore Utskottets mening, att man icke borde ingå på något förslag i denna fråga; men att så icke är förhållandet, finner man, då man fäster uppmärksamheten vid punkten *b*, hvars syftning är storartad, vacker och förtjent af största uppmärksamhet. Man har icke velat biträda den Kongl. propositionen, emedan i alla fall eldfara är förenad med en anläggning sådan som ett boktryckeri, äfven om de försigtighetsmått iakttagas, som i den Kongl. propositionen finnas antydda. Det så dyrbara riksarkivet blir dock utsatt för de största vådor och vi skola minnas att de handlingar, som der förvaras, kunna icke skaffas tillbaka för penningar. Dessutom är det otvifvelaktigt, att med vårt statsskicks och vårt samhälles utveckling behöfva flera embetsverk större utrymme och utvidgade lokaler, då många embetslokaler redan nu äro för tränga. Jag behöfver i det hänseendet endast omnämna Svea Hofrätt och Kammarkollegium. Flera embetsverk finnas, som ännu icke fått egna lokaler. För alla dessa är utrymme behöfligt, och då vore det väl särdeles lämpligt, om embetslokalerna kunde koncentreras på Riddarholmen, som redan nu till största delen eges af staten. Det är visserligen sant, att förvärfvandet af eganderätten till hela Riddarholmen skulle för staten medföra en ganska stor kostnad, ja högst betydlig i jmförelse med den kostnad, Kongl. Maj:ts proposition ifrågasätter, hvilken uppgår för närmaste tiden till endast 10,000 kronor; men man skall komma ihåg, att fastighet, som kostar 500,000 kronor år 1880, kostar 1 million år 1890 och halfannan million år 1900 o. s. v. Derfor tror jag icke, att, då det är fråga om staten, som är ständigt fortlefvande, man bör bli rädd för den stora kostnaden i denna stund, ty den blir större för hvart årtionde, som går.

Det är af dessa skäl, som jag biträdt den af Utskottet gjorda hemställan, och jag anhåller om bifall dertill.

Grefve Mörner, Axel: Om än det skulle synas, att man genom antagande af Kongl. Maj:ts proposition hade för ett jmförelsevis lindrigt pris på ett nöjaktigt sätt ordnat förhållandena och åstadkommit en tomtreglering på Riddarholmen, hvarigenom för riksarkivet eldfaran minskades, så torde dock den besparing, man derigenom gjort, icke vara så fullt verklig utan mera skenbar. Det är nemligen icke allt bestäldt endast med bara reglering, hvars resultat skulle blifva en gata mellan riksarkivet och Norstedtska tomten, utan sedermera blefve det en nödvändighet att man åstadkomme hus och byggnader vid denna gata. Blifva inga hus uppbyggda, som hafva sin ingång från denna gata, så får den för kronan ett ytterst ringa värde. Någon egentlig trafik

Reglering af kronans och bolagets P. A. Norstedt et Söner tomter å Riddarholmen.
(Forts.)

kan aldrig bliwa på densamma, då den går rätt upp från Riddarholmskanalen till det forna frimurarehuset och skulle sluta med en temligen dyr trappa, så att den kunde begagnas endast af fotgängare. Sedermera skulle enligt den Kongl. propositionen det hus å Norstedtska tomten, som blefve beläget närmast till gatan, användas till upplag för färdigt tryck. Men det hindrar icke, att elden der kan komma lös.

Jag skulle helst önska, att man, då man talar om att ordna dessa förhållanden för riksarkivet, tänkte sig de kostnader, som bliwa erforderliga. Vill man hafva riksarkivet bevaradt på ett be tryggande sätt, så måste man tänka sig det uppfördt på annat ställe än Riddarholmen. Arkivet måste nemligen inrymmas i en särskild byggnad, som ligger fritt och afskild, med tillräckligt afstånd från omgifvande byggnader, i hvilka eldstäder finnas. Riddarholmens utrymme behöfves säkerligen i en icke aflägsen framtid för de många embetsverk, som dels hafva för tränga lokaler, dels icke ega egna lokaler utan måste hyra sådana. Skulle den ifrågasatta regleringen medföra nytta, så vore den naturliga följden deraf att, såsom man äfven sett framställt på teckningar, hvilka varit tillgängliga, man finge rifva både riksarkivet och riksgäldskontorets hus och intaga en del af det nuvarande utrymmet på Birger Jarls torg. Der skulle sedan uppföras ett stort hus, men hvad detta skulle kosta, det känner man icke. Säkert ginge det dock öfver den af en talare omnämnda millionen.

Besparingen blefve således, om den Kongl. propositionen bifölles, högst ringa om ens någon, utan att man dock för riksarkivet finge en ändamålsenlig lokal; men den frågan skulle alltid komma att göra sig gällande. Att deremot kronan skulle söka att förvärfva sig eganderätt till hela Riddarholmen anser jag vara välbetänkt och klokt.

En talare har anmärkt, att ju längre man dröjer med att inköpa en egendom, som för ett visst ändamål är nödvändig, desto dyrare måste man slutligen köpa den; och då omständigheterna för närvarande fogat så, att det antagligen kommer att dröja något med uppförande af en ny byggnad å norstedtska tomten, synes mig detta stillestånd just vara rätta perioden för kronan att söka förvärfva denna tomt. Jag tror, att det af Utskottet i andra punkten af betänkandet framlagda förslag är riktigt och välbetänkt och det, som i längden leder till största gagn och största besparing för staten. Om Riksdagen icke nu börjar vidtaga några åtgärder för inköp af denna tomt, kommer Riksdagen dock i en framtid att bliwa dertill tvungen, och då har tomten helt säkert genom nybyggnader och andra förbättringar högst betydligt stigit i pris. Om Riksdagen nu bifölle andra punkten af Utskottets förslag, följer deraf, att penningar för tomtens inköpande framdeles bliwa erforderliga. Huruvida penningar då skola finnas att tillgå, kan ingen på förhand säga och jag tror icke, att någon af de föregående talarne ega någon större visshet i detta afseende än jag sjelf; men jag hyser den förhoppning, att svenska staten, om den vill inköpa denna tomt, icke skall komma i så bedröflig

ekonomisk ställning, att den skall sakna medel dertill, då ju utgiften icke kan blifva af någon större betydhet.

Jag anhåller om bifall till den nu föredragna punkten af Utskottets förslag, i förhoppning att äfven den följande måtte blifva af Kammaren bifallen.

Reglering af kronans och bolagets P. A. Norstedt et Söner tomter å Riddarholmen.
(Forts.)

Herr Stråle, Holdo: Jag kan till en början icke underlåta att uttrycka en viss förvåning öfver det nu föreliggande betänkandet, emedan, oaktadt det omfattar en ganska invecklad fråga i afseende på förhållandet emellan riksarkivets tomt och den norstedtska tomten, Riksdagens ledamöter icke blifvit hedrade med något aftryck af den planritning, som för Utskottet varit tillgänglig. I Kongl. Maj:ts proposition heter det:

“Från punkterna *d* och *r* vid den öppna platsen söder om tomten N:o 8 utlägges genom tomterna N:is 9, 13 och 11 en gata, 40 fot bred, med räta sidolinier till punkterna *f* och *g* invid den gata, som blifvit föreslagen att framgå inom kvarterets östra gränsområde och mot hvilken gata nämnda sidolinier skola bilda räta vinklar; skolandet alltså till förstnämnda gata upplåtas från kronans tomt N:o 11 den med bokstäfverna *g f e p o n m l k i* och *g* utmärkta del, utgörande 4,268 qvadratfot, och från bolaget P. A. Norstedt & Söners tomter N:is 9 och 13 de med bokstäfverna *d r q n o p e d* och *i k l m i* utmärkta delar, utgörande tillhoppa 2,868 qvadratfot.“

Jag hemställer till hvar och en, om någon kan endast häraf få reda på hvad frågan egentligen gäller, och icke kunna väl Riksdagens samtliga ledamöter uppvakta Stats-Utskottet för att få taga kännedom om de ritningar, som kunna underlätta frågans bedömande. Frågan föreligger, såsom jag tror, för de fleste i ett temligen ofullständigt skick och det torde därför vara ganska svårt att fatta sitt beslut i ämnet. Jag får bekänna att, oaktadt jag hos Stats-Utskottet förskaffat mig kännedom om de der tillgängliga ritningarna, jag har haft ganska stor svårighet att taga reda på, hurdana förhållandena skulle blifva. Detta endast i förbigående såsom en vördsam uppmaning till Stats-Utskottets ledamöter att för Riksdagen framlägga en sådan utredning af de frågor, det har att behandla, att dess ledamöter kunna bilda sig en klar uppfattning deraf sjelfva utan att nödgas *jurare in verba magistri*.

Jag skulle dock icke hafva begärt ordet endast för att göra denna erinran, utan jag har ansett mig uppkallad dels af ett yttrande af Herr Finansministern och dels af en talare på hallandsbanken.

Jag vill börja med det sist nämnda yttrandet, hvilket är af jemförelsevis mindre betydelse. Denne talare påpekade, huruledes riksarkivets litteratur växte med omkring 220 band om året, samt att följaktligen stort utrymme toges i anspråk. För min del tror jag, att man slagit in på en oriktig väg, då i riksarkivet samlas icke allenast äldre dyrbara handlingar utan, snart sagdt, både likt och olik, deribland allt riksdagstryck, som för öfrigt finnes

Reglering af kronans och bolagets P. A. Norstedt et Söner tomter å Riddarholmen.
(Forts.)

på så många andra ställen. — Det vore enligt min tanke stort skäl att vidtaga en granskning af hvad, som bör lemnas till riksarkivet för att förekomma, att dess samlingar antaga sådana dimensioner, att man nödgas upptaga hela Riddarholmen för deras inrymmande.

Herr Finansministern ville på förhand reservera Kongl. Maj:t, och jag förmodar, att det äfven gälde honom sjelf, i fall några större kostnader för denna sak framdeles skulle ifrågakomma, och jag kan icke annat än hålla honom räkning för att han nedlade en sådan reservation, ty det synes mig alldeles klart, att äfven om denna tomt nu skulle inköpas för en half kanske en hel million, står ändock sjelfva hufvudfrågan kvar, nemligen den *om anskaffande af en ändamålsenlig byggnad för riksarkivet*. Hela denna kostnad står oss åter. Den föregående talaren hade enligt min tanke rätt, då han sade, att riksarkivet måste likasom biblioteket, och kanske af ännu större skäl än detta, ligga på en öppen plats, afskildt från andra byggnader, och så vidt möjligt skyddadt för eldfara, ty i riksarkivet finnas skatter, som icke kunna med penningar ersättas.

Under sådana förhållanden synes mig vådligt att inleda Riksdagen på en väg, som kommer att kräfva så betydliga utgifter, under det att den viktiga frågan om anskaffande af lämplig lokal för riksarkivet dock icke blifver löst.

Jag har för min del ingenting emot, att punkten *a* bifalles, men jag har icke kunnat undgå att äfven något yttra mig om punkten *b*, ehuru denna ännu icke är föredragen.

Öfverläggningen förklarades härefter slutad och momentet bifölls.

Mom. b.

Friherre af Ugglas: Stats-Utskottet har i denna punkt uttalat en åsigt och en önskan, för hvilken jag är Utskottet särdeles tacksam, den åsigt nemligen, att man borde söka att så vidt möjligt åt staten förvärfva eganderätt till hela Riddarholmen för att der kunna förlägga de byggnader, som för statens ändamål erfordras. Under de år, jag haft med Stockholms styrelse att göra, har det varit en önskan hos mig att om möjligt bereda en sådan lösning af frågan, och det är mig derfor synnerligen angenämt, att initiativ dertill nu blifvit taget af Stats-Utskottet. Jag kan således för min del icke annat än på det varmaste förorda bifall till Utskottets förslag, men jag vill hemställa, om det icke låte sig göra, för att få denna fråga fullt utredd, att göra ett tillägg till Stats-Utskottets förslag. Riddarholmen är delad mellan tre egare, nemligen kronan, hvars egendomar der äro taxerade till 980,000 kronor, Stockholms stad, som eger fastighet derstädes värderad till 380,000 kronor, och slutligen firman P. A. Norstedt & Söner, hvars egendoms taxeringsvärde är 230,000 kronor. Sålunda utom Norstedtska firman eger staden der fastighet och hus,

och jag föreställer mig, att det skulle kunna på ett för båda de intresserade parterne förmånligt och lämpligt sätt verkställas utbyte mellan staten och staden, så att kronan ensam blefve egare till hela Riddarholmen och staden i utbyte för sina tomter derstädes erhöle andra med för staden fördelaktigare läge. Jag tror, att, då man vill inslä på den vägen att göra undersökning om en tomt på holmen, det vore skäl att utsträcka denna undersökning till *alla* de egendomar derstädes, som icke redan äro i statens ego; och jag föreslår därför följande formulering af punkten *b*): "att Riksdagen vid anmälandet af detta beslut må i underdånighet anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida och på hvilka vilkor *icke allenast* boktryckerifirmans P. A. Norstedt & Söner utan *äfven andra staten icke tillhörande* tomter och byggnader å Riddarholmen må kunna, *vare sig genom köp eller byte*, för statsverkets räkning förvärfvas, samt derefter med nådig framställning i ämnet till Riksdagen inkomma." Genom bifall härtill blir frågan om hela Riddarholmen på en gång undersökt och möjligtvis afgjord, såsom jag hoppas, i främsta rummet till statens egen fördel, ty staten kunde då få alla sina egendomar koncentrerade här på holmen.

Reglering af kronans och bolagets P. A. Norstedt et Söner tomter å Riddarholmen.
(Forts.)

Jag hemställer om bifall till detta förslag.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade Herr vice Talmannen, att Friherre af *Ugglas* hade yrkat bifall till momentet med följande förändrade lydelse: "att Riksdagen vid anmälandet af detta beslut må i underdånighet anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida och på hvilka vilkor *icke allenast* boktryckerifirmans P. A. Norstedt & Söner utan jemväl *andra staten icke tillhöriga* tomter och byggnader å Riddarholmen må kunna, *vare sig genom köp eller byte*, för statsverkets räkning förvärfvas, samt derefter med nådig framställning i ämnet till Riksdagen inkomma."

Härefter framstälde Herr vice Talmannen först proposition på bifall till momentet oförändradt, hvarvid svarades många ja och nej i blandning, samt sedermera proposition på momentets antagande med ofvan sagda förändrade lydelse, då svaren jemväl utföllo med många så väl ja som nej; och förklarade Herr vice Talmannen sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Votering begärdes, till följd hvaraf uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller mom. *b* i Stats-Utskottets utlåtande N:o 35, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

*Reglering af
kronans och
bolagets P. A.
Norstedt et
Söner tomter
å Riddar-
holmen.*

Vinner nej, antager Kammaren det förslag till momentets lydelse, som Friherre af Ugglas afgifvit.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—45.

Nej—32.

Föredrogs ånyo Stats-Utskottets den 26 och 28 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 36, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående afsättande till kronopark af sergeantsbostället Aplahult N:o 1 och andre korporalsbostället Bosakulla N:o 1.

Herr Montgomery Cederhielm: Stats-Utskottet har vid behandlingen såväl af förevarande Kongl. proposition som af propositionen om afsättande till kronopark af indragna bostället Kolleberga visat en afvoghet mot Skogsstyrelsen, som antyder en ganska besynnerlig förändring af åsikter hos en del af Utskottets ledamöter. Vid 1874 års riksdag ansågs skogsväsendet vara af den vigt, att Riksdagen därför beviljade ett anslag af 350,000 kronor för hvart och ett af åren 1875 och 1876, hufvudsakligen för beredande af medel till inköp af mark för bildande af kronoparker. Detta anslag har visserligen sedermera nedgått till 275,000 kronor, men genom beslutet att sådana kronoegendomar, för hvilka arrendet uppginge till endast 200 kronor, skulle få säljas och köpskillingen ingå till Riksgäldskontoret för att användas till inköp af mark, passande till skogsodling, har Riksdagen dock visat, att den fortfarande ansåg denna fråga af särdeles vigt. Den är det också enligt min öfvertygelse. Det är af största vigt för landet att vi taga vara på de allmänna skogarne, och att de, synnerligast kronoskogarne, blifva väl skötta. Om man jemför vårt land med andra länder, finner man att till exempel af Preussens skogsareal utgöres 30 procent af kronoparker. Samma förhållande eger rum i Baijern och Würtemberg. I Sachsen utgöra kronoskogarne 33 procent af hela skogsarealen och i Hannover 52 procent. I Sverige, söder om Dalelfven, utgör kronoparkernas areal icke fullt en procent af skogsarealen. Nu har visserligen genom beslutet om militie- och andra boställens indragning till statsverket samt deras skogars ställande under skogsstyrelsens vård förhållandet blifvit till viss grad förbättradt, men då det ansetts riktigt, att Skogsstyrelsen sökt bilda komplexer af skogar, synes det vara klokare och billigare att åstadkomma detta genom att använda mark, som redan är kronans, än att för ändamålet köpa ny mark. Kongl. Maj:ts proposition åsyftar nu, att två boställen, hvilkas inegor sammanlagda icke uppgå till mer än omkring 20 tunnland, skulle sammanslås för bildande af en skogscomplex, och detta synes mig vara ett ganska lämpligt tillvägagående, som hvilken

som helst af Kammarens ledamöter helt visst skulle begagna sig af, om denna mark vore hans egen. Utskottet deremot har icke velat gå in härpå, ty dels ansåg Utskottet inegoarealen vara för stor — ja, man kan hafva olika tankar om hvad som är stort och litet, men 20 tunnland åker kan väl icke af någon anses för en särdeles stor areal — och dels trodde Utskottet, att Domänförvaltningen skulle sköta dessa egor bättre än Skogsstyrelsen. Anledningen till denna sistnämnda föreställning hos Utskottet känner jag icke.

För min del anser jag det med den Kongl. propositionen åsyftade ändamål vara godt och äfven stå i öfverensstämmelse med de åsichter, Riksdagen förut i afseende på samma fråga uttalat, och får jag således anhålla om afslag å Stats-Utskottets förslag samt bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes först proposition på bifall till Utlåtandet, hvarvid svarades nej, samt sedermera proposition på afslag derå och bifall till Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga framställning, hvilken proposition med ja besvarades.

Föredrogs ånyo och bifölls Stats-Utskottets den 26 och 28 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 37, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående afsöndring af jord från förra regementspastorsbostället Westerhus för utvidgning af Frösö mötesplats i Jemtlands län.

Föredrogos i ett sammanhang Andra Kammarens den 26 och 28 i denna månad bordlagda protokollsutdrag N:o 133, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 14, i anledning af väckt motion om utläggande på grundet Kopparstenarne af ett fyrskepp, och Första Kammarens Tillfälliga Utskotts samma dagar bordlagda Betänkande N:o 1, med anledning af väckt motion om aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, med anhållan om utläggande af ett fyrskepp på grundet Kopparstenarne.

*Utläggande
af ett fyrskepp på
grundet Kopparstenarne.*

Friherre von Vegesack: Det betänkande från Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 2, som nu föreligger till afgörande, har blifvit för Kammaren framlagdt, utan att — måhända till följd af misstag från min sida — vid detsamma blifvit fogad den reservation, jag anført mot Utskottets förslag, och i hvilken Friherre Hierta instämde. Jag ber att få nämna detta för att visa, att icke det Tillfälliga Utskottets beslut fattats enhälligt, utan endast med en rösts öfvervigt.

Utskottet har med mycken vänlighet till fullo erkänt betydelsen af de skäl, jag för min hemställan i motionen anført, under

*Utläggande
af ett fyr-
skepp på
grundet Kop-
parstenarne.
(Forts.)*

påpekande tillika att vigten af dessa skäl i sjelfva verket än ytterligare intygades af offentliga myndigheters i betänkandet refererade yttranden. Mig förefaller, som om Utskottet dermed fullkomligt gillat motionens syfte, men säger Utskottet: "Vore fråga om att afgifva utlåtande öfver motionen med hänsyn allenast till det med densamma afsedda ändamål, skulle Utskottet därför icke tveka att tillstyrka bifall till densamma". Olika åsigtter kunna göra sig gällande här i verlden; men nog synes det mig, som om Utskottet haft att fästa afseende allenast vid det ändamål, som med motionen åsyftas att vinna och ej annat. Vidare säger Utskottet: "Men nyssnämnda yttranden beröra derjemte andra omständigheter, hvilka vid omdömet öfver det i motionen innehållna förslaget icke torde kunna lemnas utan afseende". Hade jag i motionen begärt ett statsanslag för fyrskepps utläggande på Kopparstenarnarne eller åskat att andra medel skulle dertill användas, hade, efter hvad jag kan finna, det varit fullkomligt riktigt, om Utskottet tagit i betraktande dessa "andra omständigheter", men då så icke är, torde, efter mitt förmenande, de omständigheter, som nu föranlett Utskottet att hemställa, det den motion, jag tagit mig friheten att väcka, icke måtte föranleda till någon Riksdagens åtgärd, icke vara af den beskaffenhet, att de vid frågans bedömande bort komma under ompröfning.

Då Utskottet så öfvergår till att anföra dessa omständigheter, åberopar Utskottet i första rummet utlåtandet af en komité, som år 1877 af Kongl. Maj:t tillsattes, med uppdrag att afgifva yttrande och förslag beträffande anstalter, som kunde anses vara af behöfvat påkallade till sjöfartens betryggande, äfvensom beträffande den ordning, i hvilken de framställda förslagen borde i mån af därför tillgängliga medel bringas till utförande. Redan år 1840 började frågan om Kopparstenarnes belysande eller åtminstone anbringande af någon inrättning deromkring, som kunde skydda sjöfarten, att blifva lifligt diskuterad. År 1850 väcktes inom presteståndet motion om anhållande hos Kongl. Maj:t att låta verkställa undersökning i afseende på lämpligheten af en fyranläggning å Gotska sandön eller förläggande af ett fyrskepp vid Kopparstenarne, samt att derefter vidtaga de åtgärder, som kunde finnas tjenliga. Rikets Ständer afläto härom skrifvelse, och en följd häraf blef uppbyggandet af två fyrbåkar å Gotska sandön, som hafva en lysvidd, inom hvilken, ehuru just vid gränsen deraf, Kopparstenarne ligga. Nu har den komité, hvars utlåtande, på sätt jag redan omnämnt, blifvit af Utskottet åberopadt, i första och andra rummet föreslagit anbringandet af fyrrar vid inloppen till nödhamnar på vestra kusten, och i det tredje rummet hemställt, att de två fasta fyrrarne på Sandön måtte förändras till en fast hvit fyr, uppsatt på öns högstbelägna punkt med klippsken öfver Kopparstenarne. Denna sist omnämnda förändring har föranledts deraf, att på Sandön finnes en död vinkel, det vill säga ett ställe, som icke är belyst af de tvenne nuvarande fyrrarne, och der fartyg följaktligen lätt kunna segla på. Då Utskottet säger, att i komiténs förslag utläggandet af ett fyrskepp å Kopparstenarne

upptages under N:o 5 e, kan deraf synas, som om behöfligheten af en sådan åtgärd skulle vara af komitén långt tillbakasatt; men så är dock icke förhållandet, ty efter detta tredje rum och sedan i fjerde rummet berörts Vinga skär å Halländska kusten, upptages under N:o 5 ett helt system af åtgärder, bland hvilka äfven utläggandet af ett fyrskepp å Kopparstenarne ingår. Detta system angår närmast Kalmar sund; och föreslås i momentet *a* ny fyr på Garpen, i momentet *b* och *c* redan utförda arbeten på Ölands södra udde och Grönskär, i momentet *d* att Utgrundets fyrskepp borttages, och i fall det dertill duger lägges, enligt momentet *e*, på Kopparstenarne.

Utläggande af ett fyrskepp på grundet Kopparstenarne.
(Forts.)

Hade berörda komité föreslagit anskaffandet af ett nytt fyrfartyg att förläggas på Kopparstenarne, skulle säkert detta upptagits i sammanhang med Sandöfyrarnas förändring, alltså i tredje rummet, men då nu härtill förordats det på Utgrundet utlagda, men der ej behöfliga fyrfartygs förflyttande till Kopparstenarne, kunde detta grunds belysning ej i komitérades förslag förekomma i annan ordning än som skett.

Vid framdragande af de omständigheter, som föranledt Utskottet att afslå min hemställan, stöder sig Utskottet vidare på Kongl. Lotsstyrelsens den 11 Februari innevarande år till Kongl. Sjöförsvarsdepartementet afgifna promemoria, upptagande de anstalter till sjöfartens nytta och betryggande, hvilka anses vara af behovet påkallade och under närmaste framtiden kunna komma i fråga att utföras eller vidtagas. Till icke obetydlig del frångående de uti komiténs betänkande framhållna åsichter föreslås uti denna promemoria, i första rummet en fyr å Bråtö på vestra kusten, och i det andra en fyr vid inloppet till Kungsbacka fjorden eller å Vinga skär till omkurssättning vid Hallands Väderö, dessa båda fyrrar beräknade att kosta hvardera 15,000 kronor. Derefter heter det i promemorian: "En annan otvifvelaktigt vigtig åtgärd vore utmärkandet af de för sjöfarande farliga grunden Kopparstenarne, belägna omkring 10 minuter norr om Gotska Sandön, ehuru, enligt hvad bifogad uppgift utvisar, derstädes under de senaste elfva åren inträffat endast tre strandningar utan att något människolif vid sjelfva olyckshändelsen gått förlorat. De högst betydliga kostnader, som härmed äro förenade, torde likväl föranleda, att denna angelägenhet sättes först i andra rummet — ja måhända för längre tid undanskjutes, derest icke andra tillgångar för ändamålet beredas än dem, som från fyr- och båkmedlen kunna vara att påräkna". Hade Utskottet slutat med orden: "De högst betydliga kostnader, som härmed äro förenade, torde likväl föranleda att denna angelägenhet sättes först i andra rummet", hade jag varit belåten och målet med min motion vunnet; men detta, under förutsättning att andra tillgångar än från fyr- och båkmedlen icke kunna beredas, ifrågasatta undanskjutande för en längre tid af utläggandet af ett fyrskepp å Kopparstenarne är just hvad jag äsyftat, att med den underdåniga skrifvelsen till Kongl. Maj:t förhindra. Med afseende å dessa kostnader, för hvilka Lotsstyrelsen i första hand synes hafva dragit sig tillbaka, kan väl ifråga-

*Utläggande
af ett fyr-
skepp på
grundet Kop-
parstenarne.*
(Forts.)

sättas, om, då saken är af vigt och betydenhet, man får så noga se på kostnaden. Dessutom har här icke blifvit begärdt något statsanslag, utan då motionen skrefs, trodde jag, att medel skulle kunna erhållas till anskaffande af detta fyrfartyg, utan att dermed behöfde uppskjutas till en aflägsen framtid. Utskottet säger visserligen, på grund af upplysningar, vunna från Lotsstyrelsen: "Då lots- och fyrinrättningens alla utgifter under de senast förflutna fem åren uppgått till sammanlagdt 5,497,256 kronor, men influtna medel endast utgjort 4,825,757 kronor, har bristen, 671,499 kronor, kunnat betäckas endast genom användandet af en befintlig behållning från närmast föregående år". Men detta visar emellertid, att, då sjöfarten stod i sitt flor, ett öfverskott erhöles; ty den behållning, hvarmed bristen fylles, måste hafva kommit från medel, influtna under den tid, då sjöfarten var lifligare än under de sista åren. Således finnes en möjlighet, att, då sjöfarten åter kommer i det tillstånd, hvori den var för få år sedan, å fyr- och båkinkomsterna kan erhållas en behållning, hvarifrån medel skulle kunna tagas till anskaffande af ett fyrskepp.

Ytterligare vidrör Utskottet i sitt betänkande handels- och sjöfartsfonden. Jag kan icke neka till, att äfven jag, då jag skref min motion, hade en tanke på, att medel derifrån skulle kunna erhållas; men ett förslag i sådan syftning vågade jag icke framställa, utan ville öfverlemnna till Kongl. Maj:ts bepröfvande, om skäl kunde förefinnas att anlita denna fond. I sista statsrevisionsens berättelse upptagas tillgångarne i denna fond till 2,390,368 kronor 48 öre, deraf medel, utlånade utan ränta, 847,562 kronor 53 öre. Då således från handels- och sjöfartsfonden kunnat utlånas medel utan ränta, hvilka medel, efter hvad jag förmodar, äfven kommit en del af sådana industriella företag till nytta, som under början af sitt arbete ej förmå betala någon ränta, förefaller det mig, som om från fonden skulle kunna lemnas till Lotsstyrelsen den nu ifrågavarande summan af 200,000 kronor, hvar till kostnaden af ett ångfyrfartyg är beräknad uppgå, för att sedermera vid tider, då dess kassor genom ökad sjöfart dertill vinna tillgång, af Lotsstyrelsen återbetalas. För icke länge sedan sades i Kammaren, då här var fråga om postverkets balans på omkring 1,500,000 kronor, att postverket nog skulle komma i tillfälle att återgälda staten denna summa. Jag föreställer mig likväl, att handels- och sjöfartsfonden skulle kunna till Lotsstyrelsen lemna ett lån å 200,000 kronor med lika godt, om ej bättre hopp att lånet skall blifva fonden återbetaldt. Dessutom är handels- och sjöfartsfonden icke fullkomligt obekant med utgifter för fyrinrättningarne, ty den 2 Mars 1866 lemnades från fonden ett bidrag å 25,000 kronor, — jag förmodar utan återbetalningsskyldighet, men det vet jag icke —, till det sällskap eller den styrelse, som hade tagit om hand att förbättra sjöfarten på Venern. Likaledes finnes ett den 5 Augusti 1873 gifvet utlåtande från Lotsstyrelsen, deri, så vidt jag kunnat förstå, omnämnes Kommerskollegiets medgifvande till att årligen från handels- och sjöfartsfonden skulle kunna tagas 100,000 kronor till upphjelpande af de brister, som

finnas hos lotsverket. Således synes mig, som om det icke saknades skäl för aflåtande af den nu föreslagna skrifvelsen, med hemställan till Kongl. Maj:t att taga allt detta i öfvervägande. När England kan med något öfver 1,200,000 kronor bygga en fyrbåk i stället för en annan, som ännu under flera år torde kunna vara till full nytta, synes mig högst egendomligt, om icke i Sverige skulle kunna åstadkommas 200,000 kronor för skyddandet af deras lif och egendom, som förmedla samfärdseln och varuutbytet mellan oss och främmande länder. Jag hoppas, att Kammaren i detta fall delar den åsigt, jag nyss framstälde, eller att det icke är någon omöjlighet att finna medel, om man blott vill saken, hvarför jag och anhåller om afslag å Utskottets hemställan och bifall till hvad Andra Kammaren redan beslutat, nemligen att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att ett fyrskepp med ändamålsenlig utrustning och försedt med ljudsignalapparat måtte, så snart nödiga medel kunna dertill anskaffas, till sjöfartens skyddande utläggas på grundet Kopparstenarne.

Utläggandet af ett fyrskepp på grundet Kopparstenarne.
(Forts.)

Herr Ribbing, Sigurd: Den ärade talaren och motionären har anmärkt, att det syntts honom orätt, att Utskottet tagit i betraktande andra omständigheter, än blott det ändamål, som han med sin motion afsett och åt hvilket han önskat framgång, och han har såsom motiv för ett dylikt ogillande anført, att han icke begärt något särskildt anslag. Mig synes förhållandet vara alldeles tvärtom. Hade motionären begärt ett särskildt anslag för det af honom åsyftade ändamål, så hade utan tvifvel vederbörande Utskott — hvilket i sådant fall icke varit ett tillfälligt — haft till åliggande att taga i betraktande just det ändamål, för hvilket medel blifvit begärda, och pröfva, huruvida det vore värdt att föreslå beviljandet af sådana. Men nu har motionären icke gjort detta, utan han har begärt, att Riksdagen ville hos Kongl. Maj:t anhålla om en fyrapparats utläggande på grundet Kopparstenarne, "när nödiga medel dertill kunna anskaffas." Det är då, enligt hvad mig synes och enligt hvad det syntts Utskottet, helt naturligt, att man måste taga i betraktande, förutom den önskvärda af motionären föreslagna åtgärden, äfven två andra omständigheter. Den ena är frågan: finnas medel till det ifrågavarande ändamålet utan anvisande af nytt anslag, som motionären icke begärt? Den andra är: i hvad förhållande står denna anläggning till andra anläggningar i samma syfte, till hvilka medel måste finnas hos samma fond, som skall bekosta den nu ifrågasatta?

Nu är förhållandet, såsom motionären anført, att en komité blifvit af Kongl. Maj:t tillsatt för att afgifva yttrande och förslag beträffande de för sjöfarten behöfiga anstalter och att nämnda komité år 1877 till Lotsstyrelsen gjort framställning rörande hvad den sålunda fått i uppdrag, nemligen: 1:o, hvilka åtgärder behöfvas för sjöfartens ordnande, och 2:o i hvilken ordning böra dessa åtgärder vidtagas; och alldeles samma frågor hafva blifvit af Lotsstyrelsen uti en i början af innevarande år till Sjöförvars-depar-

Utläggande
af ett fyr-
skepp på
grundet Kop-
parstenarne.
(Forts.)

tementet ingifven inlaga besvarade. Båda dessa svar, komiténs och Lotsstyrelsens, stämma öfverens i afseende på frågan om ett fyrfartyg på Kopparstenarne, i det de nemligen anse, att bland dylika anstalter *företrädesvis* böra komma i fråga anläggningar för betecknande af nödhamnar å rikets westkust och först i *andra rummet* anbringandet af ett fyrskepp å Kopparstenarne. Håri ligger alltså ett fullkomligt erkännande från så väl komiténs som Lotsstyrelsens sida af behöfligheten framför många andra dylika åtgärder utaf den, som motionären föreslagit; men dock ej i allra första rummet.

Hvad vidare beträffar frågan om de erforderliga medlen, så ber jag i afseende derå få beröra Andra Kammarens Tillfälliga Utskotts betänkande, som förordar behovet och nödvändigheten af att vid Kopparstenarne någon åtgärd blifver vidtagen. Detsamma har Första Kammarens Tillfälliga Utskott och gjort; men skilnaden mellan de båda betänkandena är, att Andra Kammarens Tillfälliga Utskott stannar vid ett betonande och en framställning af behovet, utan att se på om nödiga medel finnas eller ej, under det att Första Kammarens Tillfälliga Utskott försökt utreda äfven den andra omständigheten, som jag anser härvid böra tagas i betraktande, nemligen, huruvida medel för ändamålet finnas att tillgå. Såsom de i betänkandet anförda siffror ur Lotsstyrelsens meddelande utvisa, hafva under de senast förflutna fem åren nya inrättningar till sjöfartens fromma företagits med det resultat, att Lotsstyrelsens samtliga utgifter med 671,499 kronor öfverstigit inkomsterna, och Lotsstyrelsen skulle således under dessa fem år hafva kommit på en balans af öfver en half million kronor, om icke denna balans hade blifvit betäckt dels af befintliga besparingar från föregående år, dels och af lotsverkets i Riksgäldskontoret innestående reservfond å 200,000 kronor, som nu är till fullo uttagen, så att intet återstår för betäckande af blifvande balanser. Lotsverkets böcker utvisa följaktligen för närvarande tillgångar = 0. Hvad angår handels- och sjöfartsfonden, så har Utskottet erhållit uppgifter äfven om dess ställning, utvisande att icke heller derifrån kunna påräknas några större anslag, och dessutom afser denna fond ändamål, som icke direkt stå i samband med det nu ifrågakommande. Den ärade motionären har talat om, att det skulle hafva någongång, om jag hörde rätt, år 1852 yttrats, att handels- och sjöfartsfonden kunde afstå 100,000 kronor om året till lots- och fyrinrättningar. Jag vill lemna osagdt, om sådant låtit sig göra under förra tider, då handels- och sjöfartsfondens tillgångar voro betydligt större; men så begränsade som fondens tillgångar, till följd af riksdagsbeslut, för närvarande äro, blifva dylika gåfvor en omöjlighet.

Må det nu tillåtas mig att i korthet jemföra i hvad förhållande den ärade motionärens yrkande står till den nuvarande ställningen och åsigterna inom Lotsstyrelsen. Motionärens så kallade kläm var, "att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att ett fyrskepp med ändamålsenlig utrustning och försedt med ljudsignalapparat måtte, så snart nödiga medel kunna

dertill anskaffas, till sjöfartens skyddande utläggas på grundet Kopparstenarne". Lotsstyrelsen å sin sida säger, att, så snart signalväsendet vid nödhamnarne på vestkusten blifver ordnad, bör ett ångfyrfartyg utläggas på Kopparstenarne, då dertill nödiga medel finnas att tillgå. Alltså har Lotsstyrelsen uttalat alldeles detsamma, som motionären yrkat, nemligen att man skall hos Kongl. Maj:t anhålla om det ifrågavarande fyrfartygets utläggande, när medel dertill kunna anskaffas.

Utläggandet af ett fyrskepp på grundet Kopparstenarne.
(Forts.)

Motionären har citerat ett yttrande af Lotsstyrelsen, att först i andra rummet kan ett fyrskepps anbringande på Kopparstenarne komma i fråga och att dermed måhända skulle komma att dröja längre tid, om medel icke kunna erhållas på annat sätt än genom verkets egna tillgångar. Detta har motionären ansett betydta, att Lotsstyrelsen vill för en längre tid undanskjuta frågan. Hela sammanhanget, hvori detta yttrande står, utvisar dock, att häri endast innefattas en antydning af Lotsstyrelsen, att hvad som möjligen skulle kunna under någon tid hindra verkställandet af denna åtgärd är endast bristen på nödiga medel.

Den ärade motionären har vidare med en kalkyl i afseende på handels- och sjöfartsfondens medel sökt visa, att tillgångar till förevarande ändamål skulle kunna erhållas, eller att sådana kunde på annat sätt åvägabringas. Detta är möjligt; men då hade motionen bort innehålla en anvisning i det afseendet.

När nu, såsom jag visat, Lotsstyrelsen gjort hemställan om alldeles detsamma, som motionären vill att man i skrifvelse till Kongl. Maj:t skall begära, har det synts Utskottet onödigt att besvara Kongl. Maj:t med en anhållan, som redan är af vederbörande myndighet framställd, och på denna grund har Utskottet, med erkännande och uttalande af det önskvärda uti att den ifrågasatta inrättningen på Kopparstenarne må komma till stånd, likväl icke ansett skäligt tillstyrka aflåtandet af en underdånig skrifvelse i ämnet, och om bifall till detta Utskottets förslag vågar jag vördsam samt anhålla.

Herr Carlson: Skälen för Tillfälliga Utskottets förevarande hemställan äro redan fullständigt anförda, och jag vill derföre endast nämna, att hvad som mest inverkat på mitt omdöme i frågan är, att, om Riksdagen skall omedelbart ingripa i en administrativ åtgärd — och derom är här fråga — saken bör underkastas en utredning så fullständig, att den går upp mot den, som åstadkommes af de administrativa myndigheterna. Men Utskottet för sin del har icke inom sig egt en sådan specialkänedom i nu föreliggande ämne, att det kunnat tillvägabringa en sådan utredning; det har måst sätta sin lit till de sakkunniges omdömen. Här är nemligen icke fråga om att *begära* en utredning eller undersökning, utan att, sedan denna utredning skett och lemnat ett resultat, Riksdagen omedelbart, af egen kännedom om ämnet, skulle träda fram och säga: så bör det icke vara, utan på det och det sättet. Detta är också skälet, hvarför jag icke tror mig böra här ingå i en detaljerad granskning af hvad motionären till

*Utläggande
af ett fyr-
skepp på
grundet Kop-
parstenarne.
(Forts.)*

försvar för sin motion anført. Icke heller vågar jag ingå på den frågan, huruvida handels- och sjöfartsfonden, hvarur till *produktiva företag* erhållits lån utan ränta, skulle kunna lemna ett sådant lån till anskaffande af ett fyrskepp, utan får på anförda skäl och på de grunder, som anförts af en föregående talare, anhålla om bifall till Utskottets förslag.

Herr Cavallin: Jag anhåller att få instämma med motionären i yrkandet, att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om utläggande af ett fyrskepp på Kopparstenarne. På grund af egen erfarenhet och med ledning af hvad jag hört af sjöfarande kan jag betyga, att behovet af ett fyrskepp på detta ställe är ett bland de lifigast kända och bland dem, som bäst behöfva fyllas, och för egen del måste jag säga, att jag norr om Bornholm knappt känner något läge för ett fyrskepp, som i vikt kan jämföras med detta, Kopparstenarne benämnda grund. Jag ber Kammaren om ursäkt, att jag håller mig till den praktiska sidan af saken. För ångbåtar, som bättre kunna hålla reda på sin kurs och icke äro beroende af väder och vind kan frågan visserligen vara af mindre vikt, men om vi betänka, att denna klippa ligger nästan midt i Östersjön, måste vi inse att för seglare, särskildt för dem, som komma norr ifrån och äro ute under ogynsamma omständigheter, saken gestaltar sig på ett helt annat sätt och behovet af ett fyrskepp är alldeles oafvisligt. Åtskilliga myndigheter, som här hafva blifvit återopade hafva sagt, att uppförandet af några ledfyrrar i Kattegat vore af den vikt, att det borde ske framför utläggandet af ett fyrskepp å Kopparstenarne, men jag kan icke finna grunden för ett sådant åskådningssätt och med stöd af hvad jag redan sagt om Kopparstenarnes läge och det förhållande, hvori norr ifrån kommande seglare under ogynsamma omständigheter befinna sig till dem, torde hvar och en lätt inse, att Kopparstenarne utan allt tvifvel i första rummet böra komma i åtanke. Jag antager äfven att Lotsstyrelsen icke skulle hafva placerat detta fyrskepp först i tredje rummet, om det ej varit för den stora kostnadens skull. Af tillgängliga handlingar framgår, att Lotsstyrelsen der tänkt sig ett fyrångfartyg till en kostnad af 200,000 kronor; och möjligt är ju att det var denna omständighet, som förflyttade frågan om ett fyrskepp vid Kopparstenarne till ett senare rum än det eljest skulle hafva erhållit.

Jag tror emellertid, att, om Riksdagen uttalade en önskan om att få detta behof fylldt, det skulle kunna ske till en vida ringare kostnad än den af Lotsstyrelsen förespeglade. Jag kan visserligen icke ens på något tiotusentals kronor när uppgifva kostnaden för ett vanligt fyrskepp, men jag tror ej, att den belöper sig till 100,000 kronor; och ett sådant skepp skulle göra fullt lika god tjänst. Hvad beträffar tillgången till medel, hyser jag med tillförsigt den öfvertygelsen, att fyr- och båkmedlen icke skola nedgå så mycket, att de icke kunna lemna åtskilliga besparingar och öfverskott, något som äfven de senaste

årens erfarenhet gifver vid handen. För min del får jag fördensknll på det varmaste instämma i motionärens förslag, i det jag nu yrkar bifall till motionen och det utlåtande Andra Kammararens Tillfälliga Utskott afgifvit.

Utläggande af ett fyr-skepp på grundet Kopparstenarne.
(Forts.)

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr vice Talmannen, att under densamma hade yrkats dels af *Friherre von Vegesack*, att Kammararen, med afslag å sitt Tillfälliga Utskotts betänkande, skulle antaga Andra Kammararens i ämnet fattade beslut, dels ock af Herr *Ribbing*, att Medkammararens beslut måtte afslås och det Tillfälliga Utskottets betänkande bifallas.

Härefter framstälde Herr vice Talmannen först proposition på *Friherre von Vegesacks* yrkande, hvarvid svarades ja och nej i blandning, samt sedermera proposition på det yrkande, Herr *Ribbing* framstält, då svaren likaledes utföllo med blandade ja och nej; och förklarade Herr vice Talmannen sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Friherre von Vegesack begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som vill, att Kammararen, med afslag å Tillfälliga Utskottets betänkande N:o 1, skall antaga Andra Kammararens beslut i förevarande ämne, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, afslår Kammararen det beslut, Andra Kammararen i frågan fattat, och bifaller ofvannämnda betänkande.

Omröstningens företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—24.
Nej—18.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag dels till Riksdagens underdåniga skrivelser:

N:o 7, angående val af fullmäktige i Riksbanken;

N:o 8, angående val af fullmäktige i Riksgäldskontoret;

dels ock till Riksdagens förordnanden:

N:o 9, för fullmäktige i Riksbanken;

N:o 10, för suppleanter till fullmäktige i Riksbanken;

N:o 11, för fullmäktige i Riksgäldskontoret;

N:o 12, för suppleanter till fullmäktige i Riksgäldskontoret.

Anmäldes och bordlades Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 6, angående tullbevillningen; äfvensom Första Kammarens Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 2, i anledning af Herr A. Odelbergs och Friherre R. Klinckowströms motioner om granskning af gällande tulltaxa m. m.

Ledighet från riksdagsgörömalen beviljades Herr *Kockum* under fjorton dagar från den 1 April samt Grefvarne *Beck-Friis* och *Sparre* äfvensom Herr *Hederstjerna* under lika lång tid från den 2 i nämnda månad.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 4 e. m.

In fidem
O. Brakel.